

ST. OLAV

KATOLSK KIRKEBLAD NR. 5 - 2012

TROENS ÅR
TA IMOT - GI VIDERE

KUPPELEN I DEN HELLIGE GRAVS KIRKE I JERUSALEM. FOTO: ISTOCKPHOTO.

- Nybakt samfunnskontakt s. 8
- Mange planer for året s. 10
- Tro på mobilen s. 12

- Midtøstens andre ansikt s. 14
- Ryan Air-prester? s. 20
- Biskopene mediterer over trosbekjennelsen s. 39

**Kirkeinnvielse
Stavanger** s. 4

Troskapens pris

Her skulle det stått noe om hvor viktig det er å gjøre små ting i Troens år. Men så begynte jeg å lese utenriksnyhetene.

Den andre oktober rykket en gruppe væpnede menn inn på Mubi-universitetet i nordøstre Nigeria, samlet sammen studentene, identifiserte de kristne og drepte minst førti av dem. Alt peker i retning av den muslimske terroristgruppen Boko Haram, som herjer i 13 delstater i det enorme landet med over 150 millioner innbyggere. I sør er befolkningsflertallet kristent, mens det er muslimsk i nord. Boko Harams mål er å fordrive kristne fra de nordlige delstatene og innføre islamistisk styre.

«Kriminell sekt.» Både moskeer og muslimske ledere har vært blant terroristenes attentatmål de siste ukene. Kirkelige ledere er raske til å understreke at dette ikke er en generell konflikt mellom kristendom og islam i Nigeria. Ignatius Ayau Kaigama, biskop av Jos og president for den nigerianske bispekonferansen, sier til nyhetstjenesten *Fides* at «Boko Haram er en kriminell sekt, som ikke har noe med resten av Islam å gjøre. Medlemmene er kriminelle som ikke skiller mellom kristne og muslimer. De er motivert av andre ting enn religion.»

Likevel: Det er de kristne som står først i skuddlinjen. Massakren på universitetet kom mindre enn to uker etter at en Boko Haram-terrorist kjørte med bilen full av sprengstoff inn i mengden som gikk ut av søndagsmessen i den katolske katedralen i Bauchi. I det attentatet døde «bare» tre personer, men tallet sårede var langt høyere. Det kommer på toppen av en bølge av attentater mot kirker i Nord-Nigeria de siste månedene. Etter attentatene er sikkerheten rundt kirkebygningene skjerpet, men de troende vet det likevel: Å gå i messen på søndagen kan være det siste de gjør.

De nigerianske biskopene har advart mot faren for at folk tar loven i egne

hender for å forsvare seg siden staten ikke kan garantere deres sikkerhet. Fra kristent hold ble det i august ytret krav om presidentens avgang, siden myndighetene nok forsøker å nedkjempe terroristene, men ikke har kontroll.

Partiets jerngrep. Kontroll har derimot myndighetene i Kina, og den har de ikke tenkt å gi fra seg. Den kirkelige situasjonen i landet er svært komplisert, og kommunistpartiet forsøker å styre Den katolske kirke via «Den patriotiske forening», som forlanger at Kirken skal være nasjonal, dvs. unngå kontakt med Paven og i praksis underlagt kommunistpartiet. En del biskoper velger en viss grad av samarbeid med Den patriotiske forening for å få

Å gå i messen på søndagen kan være det siste de gjør.

pastoralt handlingsrom, samtidig som de holder kontakt med Vatikanet og får Pavens godkjenning for sin bispevielse og -gjerning. Noen få er helt under Kommunistpartiets kontroll, mens et stort antall ikke vil ha noe med Den patriotiske forening å gjøre.

Da Taddeo Ma Daquin ble viet til ny hjelpebiskop av Shanghai den 7. juli, benyttet han messen til å erklære offentlig at han meldte seg ut av «Den patriotiske forening». Erklæringen ble møtt av dundrende applaus fra menigheten og tilsvarende rask handling fra myndighetene. Den nyviede biskopen ble umiddelbart plassert i husarrest i seminaret «for å hvile». Seminaret fikk forbud mot å åpne for høstsemesteret, og priorinnen for søstrene som hadde arbeidet med å forberede bispevielsen, fikk sparken.

Det som virkelig gir assosiasjoner til Mao-tiden, er at 160 prester og søstre fra bispedømmet i september ble satt på et tredagers omskoleringskurs for å lære «å tjene nasjonen» og viktigheten av en kirke uavhengig av Vatikanet.

«Undervisningen» – tolv timer hver dag – foregikk ved Shanghais «Institutt for sosialisme» og ble avsluttet med en eksamen hvor deltagerne både skriftlig og muntlig skulle bekjenne alt de hadde lært. Det hele fant sted under overvåking av funksjonærer fra provinsens «Byrå for religiøse saker». Assosiasjonene går til 70-tallet, men dette er Kina i dag.

Og vi? Så kanskje et nytt lite forsett i Troens år kan være å huske at troskapen har en pris. For mange av våre brødre og søstre kan den prisen være friheten, eller til og med livet.

Heidi H. Øyma

* * *

Nyhetene fra Kina kommer fra det svært gode byrået Asianews. De har kilder i Asia som ingen andre har, og skribenter med fagkunnskap. Deres artikler finnes på en rekke språk, også engelsk, på www.asianews.it, som er vel verd et besøk.

St. Olav – katolsk kirkeblad hvori opptatt «Klippen» (Midt-Norge, 1950-78), «Stella Maris» (Nord-Norge, 1950-68) og «Broen» (Landsdekkende, - 2009).

Utgis av:

Norsk Katolsk Bispedømme
Nr. 5, 2012, årgang 124 – ISSN 0802-6726
Oslo katolske bispedømme tlf.: 23 21 95 00
Trondheim Stift tlf.: 73 52 77 05
Tromsø Stift tlf.: 77 68 56 04

Adresse:

Akersveien 5, 0177 Oslo
Faks: 23 21 95 01 E-post: kirkeblad@katolsk.no
www.katolsk.no/kirkebladet

Redaktør: Heidi H. Øyma (HHØ)

Redaksjon:

Kristine Dingsdal (KD), sr. Anne Bente Hadland OP (ABH),
p. Per Einar Odden (PEO)

Nord-Norge-kontakt: Stiftskontoret tlf.: 77 68 42 77

Midt-Norge-kontakt:

Stiftskontoret tlf.: 73 52 77 05, faks: 73 52 87 90

Trykk: JMS Mediasystem **Opplag:** 67 300

Redaksjonsslutt: 16.10. Deadline for neste nr: 7.11

Innfelt forsidebilde: Kirketårnet St. Svithun. Foto: Mats Tande.

Signerte artikler står for forfatterens regning.

Gaver til St. Olav kirkeblad fra utlandet:

Sparebanken Pluss, Postboks 200, 4662 Kristiansand

BIC/SWIFT: PLUSNO22 IBAN: NO43 3000 2275 321

Ta imot – gi videre!

Kjære troende,

da Den hellige far utropte troens år, som skal vare fra 11. oktober frem til Kristi kongefest i 2013, var det med et dypt ønske om at vi som troende i dette jubileumsåret for Det annet vatikankonsil og Den katolske kirkes katekisme skulle «gjenoppdage troens ferd for å kunne kaste et stadig klarere lys over gleden og den fornyede entusiasmen som følger av et møte med Kristus». Kortere sagt: at vi skal gjenoppdage gleden ved det å få være troende!

Dette er også mitt ønske for de troende i Norge. Mitt håp er at mange, både individuelt og som fellesskap, må gjenoppdage det helt grunnleggende og grensesprengende i det å få være kristen. I dåpsritualet sier vi om den nydøpte at han eller hun «kalles nå – og er i sannhet – Guds barn». Hvor stort er vel ikke dette? Og hvor ofte tar vi det vel ikke for gitt at vi får lov til å kalle universets skaper for vår Far!

Denne erkjennelsen om hvem vi er, eller rettere sagt, hvem vi ved Guds nåde får lov til å være, kan vi ikke komme til uten troens gave. Denne gaven som vi mottar i dåpen, er det ikke nok å åpne en gang for alle. Når vi utforsker og bruker denne gaven, blir den ikke oppbrukt, den blir bare større og mer virksom, fordi den alltid vil belyse nye sider ved oss selv, våre liv og den verden vi lever i.

Troen begynner alltid som en gave. Ingen kan gi seg selv denne gaven, men ved Guds nåde kan vi ta den imot og i bruk fordi andre har gitt oss del

i den. Som vi har mottatt troen i gave fra andre, må vi også gi den videre slik at den kan fortsette å berike andre menneskers liv. Det er nettopp dette vi tenker på når vi i Kirken snakker om tradisjon, for det latinske ordet *traditio* betyr nettopp å gi videre. Gir vi ikke troen videre, lever vi heller ikke den tradisjonen som vi ofte smykker oss med. Vi er kalt til å gi troens gave videre, ikke til å være troskonsumenter.

Vi feirer i år at det er 50 år siden Det annet vatikankonsil ble innledet. Konsilet var opptatt av en fornyelse av Kirken, og kanskje særlig hvordan vi kommuniserer i en moderne verden. Fornyelse av Kirken skjer fremfor alt gjennom de troendes stadige omvendelse. Derfor betoner nettopp Den hellige far at troens år er et kall til ekte

Troen begynner alltid som en gave. Ingen kan gi seg selv denne gaven, men ved Guds nåde kan vi ta den imot og i bruk fordi andre har gitt oss del i den.

og fornyet omvendelse. Skal Kirken fremstå som hellig og derfor tiltrekende, må vi leve hellige liv.

Troens år er også en feiring av Den katolske kirkes katekisme som utkom for 20 år siden. Katekismen gir oss den kunnskap vi trenger for bedre å kunne leve og vitne om troen. «Kunnskap om troen åpner døren inn til fylden av det frelsens mysterium som er åpenbart av Gud», sa pave Benedikt da han utropte troens år. Bruk derfor gjerne dette året til å studere nærmere både konsildokumentene og katekismen, boken som pave Benedikt med rette kaller en ekte frukt av konsilet.

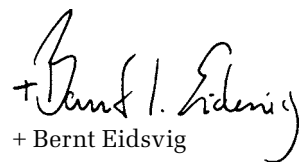
Det er ikke nok at vi som kristne bare tenker på eller studerer troen, den må leves. Det å tro kan aldri være en abstrakt øvelse. Som en hjelp til å leve og vokse i denne bevissthet hver dag, har vi som kristne et rikt skattkammer å øse av. La meg få anbefale noen enkle, daglige fromhetsøvelser

spesielt i dette troens år. En katolikk bør ikke starte sin dag uten å tegne seg med korsets tegn og med det vie sin dag til Faderens, Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Klokkeren 12, idet Kirken jubler sin angelus og minnes inkarnasjonens mysterium, gjør vi klokt i å bøye våre hoder og ha Marias ja på våre lepper – om enn i stillhet. Klokkeren 15 kan vi igjen i stillhet bøye våre hoder i takknemlighet og ydmykhet for Jesu offerdød. Og som en avslutning av dagen ransaker vi kort vår samvittighet: Har jeg forsøkt å leve denne dagen som en gave fra og til Gud? Hvordan har jeg i dag erfart Guds nærvær? Uten en slik – eller lignende – ramme for vårt dagligliv kan vi som troende lett henfalle til lunkenhet og likegyldighet.

En annen fromhetsøvelse kan være å lese dagens evangelietekst, eller å forene seg i bønn sammen med paven og millioner av andre katolikker som daglig går i forbønn for Kirken og verden gjennom bønnens apostolat. Hva med å finne motivasjon til å leve hellige liv ved å lese biografien til dagens helgen? Forsøk nødvendigvis ikke å gjøre alt, men gjør *noe* slik at troen stadig får sette mer preg på din dag og ditt liv, og gjennom deg det samfunnet vi lever i. La oss benytte dette nådens år, gitt oss av Den hellige far, til å fordype oss i og feire troens gave, men også til å dele den med andre. Derfor markerer vi dette året nettopp under mottoet:

Ta imot – gi videre!

Oslo, 10. oktober 2012

+
+ Bernt Eidsvig

Kirkeinnvielse i Stavanger

Photo: Martin Lande

«Gå selv inn som levende stener i et åndelig byggverk» (1 Pet 2,5)

Av Thomas Sørensen, ungdomsarbeider i St. Svithun

Vinteren 2009 synes å være en liten evighet unna. Det var den vinteren St. Svithun menighet endelig fikk klarsignal fra Stavanger Kommune til å utvide kirkebygget fra 1983.

Utvidelsen var sårt tiltrengt da menigheten hadde vokst med mange tusen siden 2005, og i 2009 var det nesten 8000 som kalte St. Svithun for sin menighet. Vigslingen lørdag 6. oktober var planlagt i måneder i forveien, og alt fra ministranter til kor var godt forberedt. Likevel var spenningen virkelig til å ta og føle på når klokken nærmet seg 11.00 lørdag morgen. Reg-

net lettet, og solen kikket frem ca 10.45 før det i kjent Stavanger-stil begynte å regne igjen idet prosesjonen gikk inn i kirken. God planlegging er viktig, men man skal ikke kimse av flaks heller.

Få hadde vel sett for seg, da rivingsarbeidene begynte etter påsken 2010, at det skulle ta nesten 30 måneder og nærmere 40 millioner kroner før vi kunne åpne dørene til den nye St. Svithun kirke. Det var nok blandede følelser blant menighetens medlemmer da gravemaskinene gikk løs på det som hadde vært kirken vår siden 1983, og betong, bærebjelker, isolasjon og glass ble revet i stykker som vått papir og transportert vekk i containere.

Endelig

Det skulle ta noe lenger tid enn det vi først trodde før vi fikk en kirke

igjen, men i dag, lørdag 6. oktober står kirken ferdig. Tegnet med tanke på menighetens vekst av Link Signatur og bygget av Rambøll. Kirken kan tilby sitteplasser til 550 mennesker, er Norges største katolske kirke og byens fjerde største kirke. Klokketårnet, som ruver 26 meter over bakken, har fått installert fire store klokker, hvorav tre er en gave fra en menighet i Tyskland, og den siste er gitt av en av menighetens familier og støpt i Polen. St. Georg, St. Sebastian, St. Josef og Maria, som klokkene heter, har allerede skapt adskillig oppmerksomhet i media.

Selve kirkebygget er svært moderne, med energieffektivt varmpumpesystem, automatisk lysregulering og et meget godt ventilasjonsanlegg. Ting som man i dag synes er ganske grunnleggende, men som manglet i kirken

Foto: Marte Rande

Sogneprest Rolf Bowitz overrekker kirkenøkkeln til biskop Eidsvig etter selv å ha mottatt den fra entreprenøren.

Foto: Marte Rande

Apostelkorsene illumineres. De henger der kirkeveggene er salvet.

Foto: Marte Rande

Kirkerommet incenseres.

fra 1983, som toaletter og universell utforming, har nå kommet på plass. Det samme har store lagerrom både i og under kirkebygget.

Et løft

Av mer observerbare forandringer er det også mange. Det første som slår en, er at det synes som om hele kirken er «løftet» med mange meter fra nivået inngangspartiet lå på tidligere. Man har bygget den nye kirken på et platå som gir den en virkelig ruvende posisjon i kvartalet, men også i hele nærmiljøet.

Klokketårnet er flyttet fra siden av kirken og frem, og utgjør nå hovedinngangen. Når man entrer kirken gjennom klokketårnet, kommer man først inn i et våpenhus som går over hele bredden på kirken. Dette er avgrenset med et orgelgalleri som tok pusten fra undertegnede første gang han så det. Store glassvegger utgjør en barriere mellom våpenhuset og kirkerommet for øvrig, men muligheten til å kunne

komme inn i kirken til alle døgnets timer for å tilbe med tabernakelet synlig foran seg er kjærkommen.

Fra våpenhuset går det også en trapp opp til orgelgalleriet, i samme stil som selve galleriet og kledd i naturtre. Orgelet har også fått et «løft». Instrumentet, som opprinnelig ble bygget av orgelbyggefirmaet Ryde-Bergh i 1984, er kraftig utvidet. I tillegg til et nytt positiv som nå henger på utsiden av orgelgalleriet, har vi fått 9 ekstra stemmer, et ekstra klaviatur og noe som lenge har vært en drøm for p. Rolf Bowitz – spanske trompeter. Egentlig er hele bygget en realisering av p. Rolfs drømmer, og det vil for fremtiden være umulig å tenke på St. Svithun kirke uten å samtidig tenke på p. Rolf, slik også biskop Eidsvig understreket i sin preken.

Lenger fremme i kirken kommer vi over ytterligere to «nyheter» for menigheten, nemlig tradisjonelle skriftestoler. Disse er spesialbygget for kirken vår, og er gjort i helt utsøkt håndverk uten synlige stifter, nagler eller skjøter. For prestenes komfort er de utstyrt med ventilasjon, polstrede seter, god belysning og utvendige indikatorer på skriftestolens status. To slike har vi fått på plass i den nye kirken, og å skrifte sine synder har aldri vært enklere enn det er nå.

Følelsen av rom

Overgangen mellom nybygget og den eksisterende kirken er gjort i glass, og

det er også overgangen mellom klokketårnet og nybygget. Det er først når man står på orgelgalleriet, man ser arkitektens klokskap når hun tegnet denne kirken, da det nye kirkebygget gir en følelse av å «henge» i friluft. Etter hvert som menigheten blir oppmerksom på dette, vil det nok bli kamp om de knapt 50 sitteplassene på galleriet.

Det er også fra galleriet man først blir oppmerksom på volumet på den nye kirken. Himlingen i nybygget er svært mye høyere enn den gamle delen av kirken, og fra gulvet til taket er det nesten 15 meter med luft, og følelsen av rom er virkelig tilstede her oppe. Et stykke der nede, og lenger fremme – forbi utskjæringen av St. Svithun som ligger nedfelt i gulvet i skipet, og som har sin «make» i våpenhuset der en utskjæring av bispedømmets våpenskjold ligger nedfelt – ligger koret. Størrelsen på koret er nesten uforandret, med unntak av en liten utvidelse i forbindelse med en trapp, men følelsen av rom er også her blitt mye større.

For at det ikke skulle «bli borte» i den nye store kirken, så man seg nødt til også å utvide alteret. Et nytt alter av marmor har kommet på plass, flankert av en ambo i samme materiale. Tabernakelet har funnet seg en ny plass, direkte bak alteret, i korets apsis, noe som gjør aksene fra klokketårnet og våpenhuset, gjennom hele kirken

og frem til tabernakelet og sakramentet svært tydelig.

Levende steiner

Den nye St. Svithun kirke, som nå er vigslat av biskop Bernt I. Eidsvig, er virkelig et praktbygg som menigheten kan være stolt av og takknemlig for. Den hellige Peter skriver i sitt første brev at vi må bli levende steiner som skal bygge et åndelig hus. I disse 30 månedene har St. Svithun menighet i sannhet vært et åndelig hus, et hus satt på prøve med stadige forsinkelser, trange lokaler og mange bekymringer. Men St. Svithun menighet har også hatt et helt klart felles mål. Vi har vært forenet i tranghet, har måtte samarbeide på tvers av nasjonale grupper for å få ting gjort, og alle har hatt det samme målet å jobbe frem mot.

Biskop Eidsvig preket i vigslingsmessen om hvordan enhver menighet og kirke må bestå av levende steiner. Vanlige byggesteiner kan rives ned og ødelegges, men levende steiner kan aldri ødelegges. Diktatorer fra Nero til Stalin til Kim Il Sung har alle forsøkt, og byggesteinene er kanskje borte, men de levende steinene som utgjør den faktiske kirken kan aldri ødelegges. Her i Stavanger har vi på ingen måte vært undertrykket eller vært i nød disse 3 årene, men det er godt å se at Kirken også her i Norge består av levende steiner som bygger kirke og menighet uavhengig av hva slags bygg messene feires i og hvor de feires.

Gleden over den nye kirken er ubeskrivelig, man kommer inn i bygget og kan ikke gjøre annet enn å se seg omkring og føle en takknemmelighet og stolthet over hva som er mulig å få til når man er forenet i et felles mål. Det er først når man ikke lenger har det man tar for gitt, at man vet hva man virkelig savner, og det er da man lærer seg å sette pris på de tingene man har.

Denne nye kirken vil nok stå i mange år, og vil for alltid minne menigheten på viktigheten av samhold, samarbeid og troen på at vi er de levende stenene Peter skrev om.

En kirke blir til

Tekst og foto Kjell Egil Tandrevold

Den gamle kirken slik den så ut i oktober 2009. Det flotte treet måtte dessverre vike plassen for den nye tid.

Desember 2010. Til å være Stavanger var det mye snø. Dette forsinket nok arbeidet en del.

Forskalingen av det som blir grunnetasjen i kirken, er godt i gang.

Kirketårnet og inngangspartiet er revet. Tomten for nybygget ligger klar. Det er juli 2010.

Oktober 2010. Det er klart for grunnarbeidene. Mye masse måtte fjernes.

Pater Rolf Bowitz er ute på inspeksjon. Snøen er stort sett borte. Det svinger fort her vest.

Taksperrere er på plass. De første kom i slutten av april. Her er vi i mai måned 2010

Flere bilder fra innvielsen finnes på katolsk.no

Februar 2010. Den nye delen av kirken får nå kontakt med den gamle delen.

Taket er tett, men det mangler fortsatt takstein. Klokketårnet begynner å vises igjen.

August 2012: Arbeidet med galleriet og monteringen av orgelet er i full gang.

Kirketårnet har ennå ikke fått tak. Det var jo greit når en skulle få kirkeklokkene på plass. De kom 17. oktober.

Her er kirken sett fra vest. Den synes godt igjen.

August 2012: Kirkerommet sett fra inngangen mot koret.

August 2012: Kirkerommet sett fra koret mot inngangen. Noen benker er kommet på plass, men er fortsatt i emballasje.

Kirken sett fra nord mot sør. Taksteinene er på plass, men stillasene er ennå ikke tatt ned. Vi kan se kirken i tre trinn. Det forteller kanskje litt om utviklingen av St. Svithuns menighet.

Befaringen må til. Er alle dørene i henhold til kontrakt? Virker alt slik det skal med lys, ventilasjon og lyd? Det er mye som skal prøves av bispedømmets eiendomssjef Hai-Nam Vy.

Målet er i sikte! Eksteriør per 18. september.

Den helt ferske samfunnsk kontakten deltar på den europeiske lanseringen av Fatwa mot ekstremisme og terrorisme.

– Vi har mye å bidra med!

Av red.

Oslo katolske bispedømme har ansatt Ingrid Rosendorf Joys i en nyopprettet stilling som samfunnskontakt. Bakgrunnen er et ønske fra biskop Eidsvig om en styrking og koordinering av OKBs allerede eksisterende arbeid med religionspolitiske, interreligiøse, økumeniske og sosialetiske temaer. St. Olav har tatt en prat med den nyansatte samfunnsk kontakten, som mener at Den katolske kirke i Norge har en naturlig plass som aktiv og positiv samfunnsaktør.

Hva er egentlig en samfunnskontakt?

– En samfunnskontakt er kort og godt en som holder kontakt med samfunnet. På engelsk bruker man gjerne

betegnelsen «external relations» – eksterne relasjoner. Det handler om relasjonene utenfor selve Kirken, altså med andre trossamfunn, offentlige etater, øvrige organisasjoner, politikere, departementer o.l. Kort sagt: de der ute.

Hva skal du gjøre?

– Jeg skal gjøre nettopp det: styrke kontakten med samfunnet. Målet med stillingen er å synliggjøre Den katolske kirke eksternt og bidra i offentlige prosesser som har betydning for oss. Den katolske kirkes bidrag til samfunnet er knyttet opp mot den sosiale delen av evangeliet, altså sosiallæren, så sammen med den utadrettede synliggjøringen håper jeg også å kunne øke bevisstgjøringen knyttet til sosiallæren internt i Kirken.

Du nevner sosiallæren – på hvilken måte er den fundamentet for en samfunnskontakt?

– Sosiallæren er viktig fordi den er en god veileder i sosiale problemstillinger. I blant kan selve betegnelsen «sosiallære» virke litt fremmedgjørende, men kort og godt er det jo evangeliets

sosiale budskap som konsentrerer seg rundt å ivareta menneskets verdighet. Prinsippene om kjærlighet, rettferdighet, solidaritet, det felles gode og subsidiaritet gir oss gode redskaper i å beskytte alle menneskers verdighet. Din og min verdighet er bare beskyttet hvis alles verdighet er det. Dette er selvsagt ikke bare prinsipper som finnes for katolikker eller kristne. Det er prinsipper man finner i mange religioner og humanistiske tradisjoner, og som er kjernen i menneskerettighetene.

Hvilke instanser er det naturlig å samarbeide med – internt og eksternt?

– Internt i Kirken vil jeg gjerne jobbe med alle som jobber utadrettet eller som tenker at det finnes en utadrettet del av det de holder på med. Rent organisatorisk sorterer jeg under biskopen og samarbeider tett med hans kontor. Informasjonstjenesten vil være nære medarbeidere, og bispedømmets kommisjoner og Caritas Norge vil være naturlige samarbeidspartnere. Eksternt sitter jeg i ulike kontaktgrupper og samarbeidsfora, som for eksempel

Samarbeidsrådet for tros- og livssyns-samfunn.

Hvilke kvalifikasjoner har du for denne stillingen?

– Jeg har jobbet i og for Den katolske kirke i mange år. Det begynte med ungdoms- og menighetsarbeid i St. Paul menighet i Bergen, inkludert arbeid på St. Paul skole, og fortsatte med en rekke tillitsverv i Norges Unge Katolikker og Kirken forøvrig. Fra 2002 til 2007 jobbet jeg i Caritas

Det er ingen som har hatt akkurat denne jobben før, så det gjelder å finne de gode rammene og den beste utnyttelsen av ressursene som er tilgjengelige. Gode råd og tips mottas gjerne!

Norge, bl.a. med ansvar for informasjonsarbeidet, innenlandsarbeidet og talsmannsarbeidet til organisasjonen. De siste fem årene har jeg jobbet for et europeisk råd av religiøse ledere som driver interreligiøs dialog med fokus på fred og forsoning. Jeg opplever at alt dette er svært relevant i den jobben jeg nå skal gjøre.

– Av utdanning er jeg Cand. Polit. med hovedfagsoppgave i økonomisk sosiologi og utvikling i land i sør. I mine studier har jeg jobbet med bl.a. menneskerettigheter og globale

Vi er ikke et meningsfellesskap, men et trosfellesskap. Dette tror jeg både det norske samfunnet og andre samfunn kan lære noe av.

prosesser, og tankegodset er jo ganske likt det vi finner i vår egen sosiallære. Både stillingen i Caritas og stillingen i Det europeiske religionslederrådet var nyopprettede. Det gjorde at jeg hadde ganske frie tøyler, stor frihet, men også stort ansvar for å bygge opp arbeidsfeltet. Det samme gjelder stillingen som samfunnskontakt i Oslo katolske bispedømme. Det er ingen som har hatt akkurat denne jobben før, så det gjelder å finne de gode rammene og den beste utnyttelsen av ressursene som er tilgjengelige. Gode råd og tips mottas gjerne!

Du skal altså fylle en helt ny stilling, og må i stor grad – i samarbeid med biskopen – utforme denne selv. Hva brenner du for i så henseende?

– Jeg brenner kort og godt for en bedre verden. En verden der det er godt å være, ikke for noen få, men for alle. I dette ønsker jeg å bidra inn mot det felles beste. Både i Kirken og i samfunnet for øvrig.

Hvilke visjoner har du for Den katolske kirke som samfunnsaktør i dag?

– Jeg har mange visjoner! I denne sammenhengen er det visjonen om at Den katolske kirke skal være en aktiv og positiv samfunnsaktør. Vi har mye å

bidra med. Ikke minst er vi i Kirken i Norge en verden i miniatyr. Med våre godt over hundre og femti nasjonaliteter er vi et mangfoldig fellesskap. Vi er ikke et meningsfellesskap, men et trosfellesskap. Dette tror jeg både det norske samfunnet og andre samfunn kan lære noe av. Vi må kunne leve i fred og fordragelighet sammen. Vi må kunne omgås, samarbeide og integres, men vi trenger ikke være enige om alt. Vi trenger ikke være enige om det meste, en gang. Det vi må ha som felles plattform, er menneskerettighetene, og de finner vi godt utdypet i sosiallæren.

Hvilke samfunnsområder er det særskilt viktig at Den katolske kirke i Norge engasjerer seg i?

– Det katolske kallet og forpliktelsen til å jobbe for rettferdighet er en del av forkynnelsen. Inkludert i dette er å peke på de grunnleggende årsakene til urettferdighet, situasjoner der menneskets verdighet krenkes – lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Kirken har et spesielt ansvar for de svakeste i samfunnet. Prinsippet om forrang for de fattige har alltid ligget sentralt for oss katolikker. I vårt eget samfunn tenker jeg at våre nye landsmenn er blant disse. Hvordan tar vi imot dem som banker på døren til vårt rike? Et annet felt hvor jeg tror Kirken har mye å bidra med er innen bioetikk. Bioetikk

Ingrid Rosendorf Joys etterlyste i sitt innlegg større muslimsk fokus på religionsfrihet.

rommer svært vanskelige, men også viktige problemstillinger som angår oss som mennesker.

– Når det gjelder de mer globale utfordringer, er det jo ganske mye å ta fatt i. Selv har jeg i en årrekke jobbet med bl.a. hiv og aids og nedrustning. Hiv og aids er tema Kirken og ikke minst Caritas har jobbet med i et globalt perspektiv. Her er det ennå mye å bidra med, både når det gjelder stigma og diskriminering, men også arbeidet for universell tilgang til medisiner – noe også Vatikanet har fokusert på. Angående nedrustning har Vatikanet i en årrekke vært en av pådriverne for gode og bindende internasjonale avtaler. Landminekonvensjonen trådte i kraft allerede i 1999, og klasebombekonvensjonen i 2010, under tydelig lederskap av nettopp Vatikanet. Nå jobbes det videre med avtaler om våpenhandel og nye avtaler knyttet til atomvåpen. Kirkens bidrag er viktig i dette arbeidet.

Kan du på noen måte være til hjelp for menighetene og andre instanser i Kirken?

– Det håper jeg i alle fall. Både indirekte og direkte. Om det er noen som tenker at de kan bruke meg til noe, er det bare å ta kontakt!

Kontaktinformasjon

Ingrid.Rosendorf.Joys@katolsk.no
Tlf.: 402 15 132

– Et spennende og samlende år for Kirken

Av sr Anne Bente Hadland OP

Troens år-feiringen blir det vi gjør den til. Noen kom tidlig på banen med ideer og entusiasme, blant dem St. Olav menighet i Oslo og Norges Unge Katolikker (NUK). Vi har tatt en prat med tre personer som i høy grad er klare for året som kommer.

Kristine Gran Martinsen er 23 år, gift, studerer samfunnsøkonomi og er nettopp gjenvalgt som leder av NUK. Olav Verpe er 25 år, gift, menighetsmedarbeider i St. Olav Oslo med vekt på katekese og Kristina Voigt er organisasjonskonsulent i NUK.

Paven har utropt et Troens år. Hva var deres umiddelbare reaksjon på det?

– Entusiasme, kommer det fra Olav, stor begeistring. Før jeg fant ut hva det var, fenget det, og jeg var spent på å finne ut mer om det.

– Jeg ble informert på et møte for de ulike kontorene i Kirken, sier Kristina. Der fikk jeg en grundig presentasjon, og det jeg synes var positivt i første omgang, var at vi ble invitert til på et samarbeid på tvers av ulike instanser i Kirken. Troens år åpner for store muligheter for legfolk og organisasjonene, jeg tror det kan bli spennende og samlende for Kirken.

– Ja, stemmer Kristine i, det er på en måte en «unnskyldning» for å gjøre noe mer ut av troen, sette i gang forskjellige arrangementer. Men egentlig burde det ikke være nødvendig å ha et eget år – det er jo livet vårt og Kirken det dreier seg om.

Hva har dere tenkt å gjøre ut av det?

– I NUK har vi nedsatt en «Troens år»-gruppe som utarbeider en del enkle

Fra venstre: Kristina, Olav og Kristine

verktøy som kan brukes i lokallagene, sier Kristina. Vi skal ha en rosenkransstafett, inspirert av bønnestafetten i år 2000, hvor alle lokallagene skal be rosenkransen i tur og orden. Vi arrangerer en Troens år-helg i Oslo som er for ungdom fra hele landet, med fokus på engasjementet for troen vår. Og vi har tatt initiativ til en «faith hour», med oppfordring til tilbedelse og bønn i alle kirker og kapeller fredag den 30. november mellom klokken 19 og 20. Vi håper virkelig at prester og menigheter legger til rette for dette! Når ungdomskatekismen *YouCat* kommer på norsk, regner vi også med å bruke den aktivt.

Kristine skyter inn at «faith hour» er noe de håper kan skje flere ganger i løpet av året, og at Troens år vil prege leirene, både påskeleire og sommerleire, alle NUK-arrangementer i det hele tatt, og også lokallag og distriktstreff. Og *YouCat* skal brukes mest mulig.

Olav legger til at de i menigheten har hovedfokus på de aktivitetene som allerede eksisterer. Møter for kateketer vår og høst, to egne søndager for konfirmantene, også vår og høst. De har laget en film sammen med Informasjonstjenesten til inspirasjon for troende over hele landet – «vakre bil-

der av troen», snakker Olav om, korte intervjuer: Hva tro er for deg?

Nettopp det, ja, det var mitt neste spørsmål? Hva er det å tro?

– Det er livet, det, sier Kristine spontant, det er hva livene våre dreier seg om, å koble livet her på jorda med Gud. Det har med kjærlighet mellom menneskene og mellom mennesker og Gud å gjøre.

Kristina fremhever at troen er noe helt naturlig, som bare er der, simpelthen, en kraft, en del av vårt vesen, av hvem vi er, som verken kan forklares eller bortforklares.

Når vi lever ut vår tro og er troverdige vitner, så vil folk få et mer positivt forhold til Kirken enn de får av å lese overskriftene i VG!

– Tro er kjærlighet, omsorg og styrke, kommer det fra Olav, og han fortsetter: Kjærlighet til Jesus som vi formidler videre, omsorg og styrke som Jesus viser og som hjelper oss å tjene der vi skal i verden ...

Har tro appell blant unge?

– Jeg har ansvaret for 100 konfirmanter, og tro er veldig naturlig for dem, sier Olav.

– Ja, bekrefter Kristine – tro har appell blant ungdom. Ikke bare troende, men spesielt unge mennesker søker noe mer, skjønner at livet er mer enn bare oss – det tror jeg er utbredt blant ungdom i dag.

Og Kristina legger til at jo mer frimodige vi er hva vår tro angår, jo lettere er det for ungdom å identifisere troen i seg selv, forholde seg til den.

– Det samme tror jeg gjelder i møte med dem som ikke tror: Jo klarere vi er om vår egen tro, jo større respekt møter vi. Det er viktig med en naturlig frimodighet uten å være prangende eller ville prakke den på andre – åpenhet holder!

Har dere gjort dere noen tanker om forholdet mellom deres personlige tro og Kirkens tro?

– Troen er et frø som er plantet i hjertet ditt og som vokser, sier Olav, og Kirken er veldig pedagogisk, det er lett å forstå troen gjennom sakramentene, messen, katekismen.

– For meg er det godt å vite at det hele ikke avhenger av enkeltmenneskers personlige tro, men av Kirkens tro gjennom 2000 år, sier Kristine, en tro som støtter en og gir svar på spørsmål.

For Kristina går den personlige troen og Kirkens tro hånd i hånd, både sammen og uavhengig, egentlig.

– Av og til er den egne troen sterk, men så er det perioder hvor stemningen kanskje ikke er på topp verken i

mitt liv eller Kirkens liv, og når jeg da går til søndagsmessen likevel, er det kanskje det som holder meg gjennom de periodene og får meg tilbake.

Benedikt XVI kobler Troens år til feiringen av Det annet vatikankonsil. Har konsilet noen betydning for dere?

For Olav er Katekismen en frukt av og et oppdrag fra konsilet som han vil fordype seg i gjennom Troens år og henviser til Informasjonstjenestens leseplan. Det kan være sunt for veldig mange, mener han.

Kristine peker på konsilets ønske om legfolkets delaktighet i Kirken, messen som ble forståelig pga. folkespråket. Det gjør at legfolk lettere både kan bære og bæres av Kirken, mener hun, og sånn sett er det fint å koble konsilet og Troens år.

Kristina håper at Troens år skal ha en samlende effekt på Kirken, noe som kan samle oss som kirke og få kraft i de ressursene vi har til rådighet – en indrekkelig fornyelse, rett og slett. Hun henviser også til hvordan ulike grupperinger i Kirken har tatt imot konsilet forskjellig, og håper at Troens år nettopp skal få oss til å fokusere på det som er godt og positivt i Kirken.

– Vi trenger, også her i Norge, en påminnelse om det som er bra i Kirken!

Hvilke frukter kommer det ut av Troens år?

– For meg er dette en utfordring fra paven til alle verdens katolikker om å fordype oss i troen og re-evangelisere verden, kommer det fra Olav. Hvis vi blir flinkere til å forstå og leve vår egen tro, da vil dette ha ringvirkninger utover – langt utover, håper jeg.

Kristine er enig og tror det kan ha betydning for Kirkens selvforståelse i det norske samfunnet, også.

– Vi har vært så små og har konsentrert oss mest om å bygge opp mennesker innad – nå har vi en mulighet for å nå ut. Vi begynner å få en positiv rolle i samfunnet og kan være en stemme som må brukes og styrkes. Da må man bygge opp sin egen tro og våge å gå ut!

Kristina utbryter:

– Jeg håper at folk vil oppdage hvor gøy det er å tro på Gud og hvor gøy det er å tilhøre et kristent fellesskap! Og jeg håper også at en konsekvens av det må være at vi tør være en stemme i offentligheten, den stemmen som samfunnet vårt trenger å høre. Vi har et budskap i forhold til familieliv for eksempel, individets ansvar for å utfolde seg selv på en konstruktiv og samfunnsbyggende måte. Jeg tenker på dagsaktuelle spørsmål som legers reservasjonsrett, abort og bioteknologi. Når vi lever ut vår tro og er troverdige vitner, så vil folk få et mer positivt forhold til Kirken enn de får av å lese overskriftene i VG!

– Jeg håper også at vi kan være en inspirasjon for andre kristne samfunn, legger Kristine til, at andre vil stå for det de mener, de også, at vi kunne fremstå som én stor verdensomspennende kirke! Og til slutt: at også de andre instansene i Kirken – pastoralråd, menigheter og andre – får lyst til å markere dette året på en spesiell måte!

St. Olav menighets film finnes på troensår.katolsk.no

Tro – hva er det?

Av biskop Bernt Eidsvig

Det er kanskje lettere å si hva tro ikke er: Mange har følelsen av at tro er noe vi presterer. Vi kommer frem til en erkjennelse om Guds eksistens der vi sitter i våre lenestoler eller på våre turer i skog og mark, eller vi gjør det – adskillige oftere – nettopp ikke.

Det finnes naturligvis inspirerte mennesker som ved Guds hjelp klarer dette, men la oss fastslå at de ikke er mange.

De fleste av oss mottar troen som en gave fra Gud; våre foreldre lar oss døpe og oppdrar oss i Kirkens tradisjon og lærer. Vi vokser inn i et fellesskap hvor troen lever og har gode kår. Litt forenklet kan vi si: Mer enn at vi tror, mottar vi tro.

Guds tro på oss

Vi tror på Gud. Det er viktig. Langt viktigere er det at han tror på oss. Han har villet vår tilblivelse; han har ennå ikke skapt to mennesker som er helt like, så vi snakker om en nyansert tro. Han har gitt oss alle begavelse og evner, også slik ser vi mangfoldet i hans tro, for ingen er begavet på nøyaktig den samme måte som noen annen.

Noen av oss kan finne hans trosklærning mangelfull; ikke alle har kropp til å bli supermodell eller til å vinne olympiske medaljer, bare noen få har evne til å bli nobelprisvinner i medisin eller til å skape et finansimperium. Personlig er jeg glad for at jeg har sluppet alt dette med en god margin og at det har vært andre evner og gaver som kunne utvikles til noe forhåpentlig flere enn jeg har glede av. Men sammen med supermodellen og nobelprisvinneren kan vi faktisk svare på Guds tro på oss ved å si at vi gjør så godt vi kan med det vi har fått. Vi kan være mange til glede

og håp. All livsvisdom begynner med at vi er takknemlige for det vi har, og ikke bekymrer oss om det som ikke ble oss til del.

Til det å være ung hører en viss bekymring for utseendet, og noen vil nok mene at Gud kunne ha vært litt mer generøs overfor dem. Hvis jeg skal tro de aviser jeg leser, går mange tenåringer og unge voksne – særlig piker – gjennom dyptgripende kriser fordi de er bekymret for sitt utseende. Jeg skulle ønske jeg hadde et trøstens ord til disse, og det har jeg faktisk, tilogmed fra en manns synspunkt. De mest tiltrekkende mennesker jeg har kjent, har hatt et temmelig almindelig utseende, men en rik personlighet. De har vært opptatt av andre mer enn seg selv og av å gjøre

Vi tror på Gud. Det er viktig. Langt viktigere er det at han tror på oss.

godt snarere enn å bruke kosmetikk – noe jeg forøvrig slett ikke fraråder. Men det er troens mysterium, den kan deles også på dette plan: Å hjelpe andre til å se at Gud faktisk tror på dem og at der er meget å tro på.

Så mange strever alene. De har den forestilling at troen er noe de må prestere mens de i virkeligheten allerede har fått den av Gud. Det er enklere å forstå når det gjelder personer som kommer fra en ikke-religiøs bakgrunn, men det er dessverre også tilfellet for mange fra kristne hjem. Noe må ha gått forferdelig galt i vår forkynnelse og katekese. Så vi trenger et troens år for å forkynne det befriende i å kunne si at jeg tar imot troen; jeg skal ikke komme frem til den eller definere den.

Tro og følelser

Vi trenger også troens år for å komme bort fra følelsenes herredømme, særlig i vår del av verden. Dette er delvis en pietistisk (protestantisk) og jansenistisk (katolsk) arv, for dem som måtte være interessert i historie, men følelsene bør ikke være enerådende.

Svært mange husker sin tid i ungdomsarbeidet eller ten-sing da alt var skjønt og de følte sin tro og Guds nærvær sterkt. Så forsvant denne velgjørende følelsen, og så forsvant troen. Det er den unges særlige gave å føle sin tro og dens styrke, det de ikke vet er at de så tidlig som mulig bør inn på fast grunn og fortelles at dette er noe Gud gir dem nå. Men tro er ikke lik følelse, for når følelsen er over, er Gud fortsatt der. Det som forsvinner, er følelsen, ikke troen, ikke Gud. Vi lærer å tro på voksent vis. Han henvender seg til oss i vår ansvarsfølelse, i den hengivenhet troen har skapt i oss. Troen må næres av sunn kost, av fellesskap, evangelium og liturgi, av å gi videre det vi har fått. Mangler dette, vil bare den sterkeste tro holde det ut.

Troens næring

Og så et par små ord om selvdisciplin. Troen trenger messen og skriftemålet. Vi har alle tusen ting å gjøre søndag, men den troende må høre Guds ord og motta sakramentet ellers får ikke troen næring. Det er så dramatisk. Selv har jeg aldri forstått at messebesøk er et offer, men hvis det er så: Gjør det. Kirken kan faktisk klare seg uten ditt messebesøk. Du kan det ikke.

Miniforedrag holdt ved åpningen av Troens år i St. Olav domkirke 11. oktober. Prekenen fra samme anledning finnes på katolsk.no.

«Å tro på mobilen»

I en tidsalder hvor det finnes en app for nesten alt, var det på høy tid at Den katolske kirke i Norge også kastet seg på bølgen. Informasjonstjenesten gikk derfor inn i tenkeboksen, og ut kom det to ulike apper for smarttelefoner og nettbrett. Tanken er at disse skal være nyttige hjelpemidler i en hverdag hvor tiden ofte blir en mangelvare.

Katolsk. I denne appen kan du lese tekstene til dagens (eller selvvalgt) messe, helgenbiografier, studere liturgisk kalender, finne nærmeste kirker og messesteder på kartet, lese katolske bønner og mye annet.

Katekismen. I appen *Katekismen* finner du hele Den katolske kirkes katekisme (1992), med referanser og fotnoter til Bibelen, kirkefedrene og kirkelige dokumenter. Du kan lese alle 2700 paragrafer som utførlig beskriver og forklarer den katolske tro og søke i emneord. Som et tillegg inneholder appen også katekismens kompendium, som utkom i 2005, samt en ettårig leseplan som gjør det enklere å komme igjennom hele teksten i løpet av årets 52 uker – mandag til søndag.

Appene er utviklet både for Android og iOS, og kan lastes ned fra app.katolsk.no.

Bønnens apostolat. Oslo katolske bispedømme oppfordrer alle katolikker til i Troens år 2012/2013 å be særskilt for pavens egne bønneintensjoner.

Identitetskort. OKB har også fått trykket et katolsk identitetskort. Dette er et plastkort med informasjon om at eieren er katolikk, og at en katolsk prest skal tilkalles ved sykdom eller ulykke. På baksiden nevnes syv konkrete ting som en katolikk er kallet til i hverdagen.

Armbånd. Synlige tegn er populære. OKB har også fått produsert to ulike silikonarmbånd – ett for Youcat (*Du ser det ikke før du tror det*) og en med mottoet for Troens år (*Ta imot – gi videre*).

Både folderen *Be med Den hellige far*, identitetskortet og armbåndene kan bestilles fra Informasjonstjenesten.

Blant funksjonene i «Katolsk» finnes også en praktisk mulighet til å finne nærmeste katolske kirke eller messested.

Dagens lesninger, minnedag, katekismens tekster eller katekismens kompendium mm. finner du i appene: «Katolsk» og «Katekismen».

Armbånd er en populær måte å vise sin tilhørighet på.

– Vi må behandle den andre som et Guds bilde

Av Heidi H. Øyma

Vi har sett dem før. Shiamuslimske kvinner i heldekkende sort er gjengangere på TV-skjermen, særlig om temaet er Iran. Men hvor mange ganger har vi sett dem med en smilende paveplakat i hendene? Benedikt XVIs besøk til Libanon i september viste at Midtøsten har mange ansikter.

Pavens besøk 14.–16. september falt sammen med de voldsomme reaksjonene på filmen *The innocence of Muslims*, og mange fryktet for hans sikkerhet. På pressekonferansen på flyet uttalte Benedikt imidlertid at det aldri hadde vært aktuelt å avlyse besøket. «Jeg vet at om situasjonen blir mer komplisert, er det enda mer nødvendig å gi dette tegnet på brorskap, på oppmuntring og solidaritet», sa paven på flyet. Og han la til: «Det er dette som er meningen med min reise: å invitere til dialog, invitere til fred, mot vold, til å sammen forsøke å finne løsninger på problemene.»

På flyet slo Benedikt også an et annet tema som har vært viktig både for hans pontifikat og for hans tenkning som teolog, da han sa at «Fundamentalisme er alltid en forfalskning av religionen. Den går mot religionens vesen, som er forsoning og å skape Guds fred i verden. Kirkens og religionens oppgave er altså å rense seg selv. En grundig renselse fra denne fristelsen i religionen er alltid nødvendig. Det er vår oppgave å opplyse og rense menneskers samvittighet og gjøre det klart at ethvert menneske er et Guds bilde. I den andre må vi respektere ikke bare hans annerledeshet, men i denne annerledesheten vår felles natur som er å være Guds bilde.»

Som blant annet Aftenpostens korrespondent la merke til, kjørte Benedikt med nedrullet vindu i popemobilen på vei til avslutningsmessen.

Folkefest

Besøket ble en stor suksess. Ikke bare ble paven tatt imot med alle offisielle hedersbevisninger av landets kristne president Michel Suleiman, og av alle viktige politiske og religiøse ledere, men det var også en folkefest. Ikke bare kristne, men også muslimske libanesere deltok, først og fremst shiamuslimene. Store menneskemengder møtte opp da paven kjørte fra flyplassen gjennom de shiadominerte bydelene i Beirut etter ankomsten.

Det første høydepunktet under det tre dager lange besøket var signeringen av en såkalt apostolisk ekshortasjon, dvs. et 90 sider langt dokument som oppsummerer bispesynoden om Midtøsten fra 2010. Dokumentet ble signert i to eksemplarer – på arabisk og latin.

Dokumentet er et slags veikart for Kirkens virke i området de kommende år. Paven signerte det i den melkittiske St. Paul-basilikaen i Harissa og overrakte det høytidelig til den lokale kirken under en utendørsmesse på stranden i Beirut den 16. september, hvor ca 350 000 mennesker var til stede. Melkittene er katolikker som følger bysantinsk ritus på arabisk, mens avslutningsmessen var etter latinsk ritus, som er minoritetsritus blant de kristne i Libanon. Den største kristne kirken i landet er den maronittiske, en østlig kirke som er stolteav alltid å ha vært i kommunion med paven. Med dette er bare noen av landets mange kirker nevnt.

På programmet for 85 år gamle Benedikt sto også et møte med landets president, kristne og muslimske ledere – og naturligvis var det også satt av tid til et eget ungdomsmøte, noe som har etablert seg som en fast tradisjon under pavereiser.

Kallet til sameksistens

I 1997 tok Libanon imot Johannes Paul II, som da uttalte at landet «var et budskap». Nærmere bestemt et budskap om at sameksistens mellom ulike folkegrupper på tvers av religion. Dette var også et av hovedtemaene under Benedikts besøk. Libanon er et multireligiøst lappeteppes, blant annet fordi det gjennom sin historie har vært tilfluktssted for forfulgte minoriteter. I dag er snaut 40 %, 1,5 millioner, kristne av ulike konfesjoner. Sunnier, shiaer og druser utgjør de resterende drøyt 60 % av befolkningen.

Gang på gang under besøket gjentok Benedikt at Libanon kan vise resten av Midtøsten at fredelig sameksistens preget av gjensidig respekt, er mulig. Slik kan Midtøsten også bli en modell for resten av verden. I lys ikke minst av den fastlåste situasjonen i Syria utfordret paven flere ganger sine tilhørere, både kristne og muslimer, til å være forsoningens tjenere og arbeide sammen for fred.

Det andre tydelige temaet paven understreket på reisen, var viktigheten

av religionsfrihet – en frihet som også må omfatte muligheten til å skifte religion. Dette er ikke et uproblematisk tema i regionen, hvor denne friheten i praksis, og ofte også juridisk, er begrenset til at kristne kan bli muslimer, mens muslimer ikke kan bli kristne. Libanon er det eneste landet i regionen hvor en muslim kan bli en kristen uten alvorlige sosiale, og noen ganger juridiske, konsekvenser, som kan gå fra utfrysning til fengsel og dødsstraff.

Disse temaene går også igjen i den apostoliske ekshortasjonen «Kirken i Midtøsten», hvor budskapet er at kirkene har en misjon lokalt, at det ikke handler om ren overlevelse – som så ofte har vært horisonten for hardt pressede minoriteter – men om aktivt å tjene samfunnet, selv om man er i mindretall. Budskapet er ment å motvirke den faretruende kristne utvandringen fra Midtøsten, men det er også mulig her å se en gjenklang av hva paven ofte har sagt om Kirken i det moderne Vesten: at vi ikke skal la

oss bli deprimerte av vår nye minoritetssituasjon – en minoritetssituasjon Josef Ratzinger forutså allerede for flere tiår siden – men være det paven kaller «kreative minoriteter».

Med tanke på den vanskelige situasjonen de fleste kristne lever under i denne delen av verden, er det neppe tilfeldig at paven valgte 14. september, festen for korsets opphøyelse, til å signere «Kirken i Midtøsten».

Endret holdning?

Under hele besøket dominerte en positiv håndrekning til muslimer. P. Samir Khalil Samir, egyptisk kato-

likk som underviser ved jesuittenes universitet St. Josef i Beirut, kommenterte påstanden om at paven hadde endret mening siden Regensburgforelesningen – som utløste aggressive antipavedemonstrasjoner i flere muslimske land. P. Samirs analyse er at paven nettopp *ikke* hadde skiftet mening, men at budskapet de tre dagene i Libanon var «det samme som temaet i Regensburg: et kall til å leve i samsvar med fornuften, til å unngå fundamentalistisk vold som bruker Gud mot fornuften – og sekularismens vold, som bruker fornuften mot Gud».

St. Olav bokhandel

Velkommen til en ny bokhøst!

Lys opp i høstmørket med våre alterlys i ulike størrelser og i beste kvalitet.

Åpningstider:

Tirsdag – fredag: 10 – 17

Lørdag: 11 – 14

Søndag: 12.15 – 15

NB! Mandager: STENGT

Bli med i vår kundeklubb!
Send **STOLAV** til 2007

Befolkningen i DR Kongo trenger din hjelp

Befolkningen i DR Kongo er på ny rammet av krig. Flere tusen har blitt drept, og hundretusener har måttet flykte fra sine hjem i det østlige Kongo.

Konflikten mellom opprørshæren til Bosco Ntaganda, M23, og regjeringshæren rammer en allerede hardt prøvet befolkning. Konflikts ofre trenger mat, husly, medisiner og rent drikkevann for å overleve de neste månedene.

Ifølge FN var DR Kongo verdens minst utviklende land i 2011. 70 % av befolkningen mangler tilfredsstillende tilgang til mat, og et av fire barn er underernært. Caritas Norge og Caritas Kongo har derfor inngått et samarbeid med mål om å bedre tilgangen til mat og levevilkårene til den fattigste delen av befolkningen.

Befolkningen i DR Kongo trenger vår solidaritet og medfølelse! Ditt bidrag til årets høstaksjon vil gå til Caritas Kongos viktige arbeid med nødhjelp og utviklingsarbeid. Du kan lese mer om situasjonen i Kongo og Caritas Kongos arbeid på våre nettsider www.caritas.no.

For å støtte årets høstaksjon kan du gi din gave til kontonummer 8200.01.93433, eller på www.caritas.no. Merk innbetalingen «Høstaksjonen 2012». **Takk for hjelpen!**

Av Hans Fredrik Dahl – professor emeritus i medier og kommunikasjon, UiO

Brenne hellige skrifter?

Hva skal vi mene om folk som brenner Koranen eller på annen måte fornærmer troende muslimer?

De må fordømmes, naturligvis, som ufølsomme og forkastelige personer. Dertil som farlige brannstiftere. Er det ikke nettopp en «brann» den sammenliknes med, den spredning av raseri og demonstrasjonslyst som følger? Et vel forståelig raseri, får jeg tilføye. Om vi i Vesten er så sekularisert at helligdomfornærmelser bare fører til skuldertrekk, forstår vi umiddelbart at forsettelig bespottelse må vekke reaksjoner hos andre. Voldelige demonstrasjoner tar vi selvsagt avstand fra. Drap på diplomater må fordømmes, og blir fordømt av muslimer flest. Men at krenkelsene ved Koran-brenningen vekker sorg og harme, det kan ikke bortforklares.

Vanlig. Likevel er det noe her som er verd å tenke over. Hellige skrifter, eller rettere skrifter som noen holder hellig, andre ikke, er ikke sjelden blitt brent. Bokbålet flammer luer over alt, ja de er blant de vanligst forekommende protester vi kjenner i vår historie. En sterk protestform, naturligvis, men såre alminnelig. Hvor ofte den forkommer selv i nyere tid, får du mange eksempler på om du setter deg ved PCen og googler begrepet «bokbål».

At den er vanlig forekommende, gir naturligvis ingen unnskyldning for handlingen i seg selv. Den som brenner bøker, brenner til syvende og sist også mennesker, sier Heine. Hans ord ble uttalt hundre år før Goebbels. De kan oppfattes som profetiske. Først brente nazistene jødernes bøker, i den store autodafé 1933. Så jødene selv, ti år etter. Sammenhengene synes uhyggelig.

Men er den generell? Å brenne hellige bøker var noe annet før trykkerkunsten enn etterpå. Tidligere brente man

håndskrevne tekster for å bli kvitt dem, utslette dem for all tid. Akkurat som kjeterbålet utslettet den ubøyelige avviker for godt. Etter ca. 1500 ble dette annerledes. Bokbålet er i dag en symbolsk handling, en demonstrasjon, men ingen tilintetgjørelse. De 9999 andre eksemplarer finnes jo stadig.

Symbolsk. Det er altså som symbolsk protest vi må bedømme dette. Man utsletter ett eksemplar for å vise sin misnøye med alle de andre. Å stikke den ene boken i brann «på vegne av» de øvrige, er å iscenesette en demonstrasjon forkledd som et ritual. Ritualet bærer sine assosiasjoner selvfølgelig; ingen bokbrenner i dag kan unngå at tilskuerne tenker på Goebbels, kanskje på katharene, eller på bålet som forløper for krematoriet. Det kan ikke unngås. Men det behøver ikke være meningen!

Da Sigrid Undset og de andre norske katolikkene ble angrepet som verst av kvinnesaksradikaleren Mara Steinsvik i 1920-årene, hadde Steinsvik begjærlig grepet en nyhetsmelding fra Roma om at unge katolikker i en demonstrasjon mot tidens alminnelige utglidning hadde «brent protestantiske bibler». Tenk, brenne protestantiske bibler! Steinsvik og hennes venner ble bestyrket i sin indignasjon over pavekirken. Undset og katolikkene tok dette med ro. De tenkte sannsynligvis at det ikke finnes noe slikt som protestantiske versus katolske bibler, og at nyhetsmeldingen antakelig var unøyaktig eller misforstått. Steinsvik var uansett ikke til å stoppe i sine angrep på katolisismen.

Men var det alt? Noen år senere flammet Goebbels' bokbål til værs som en markering av nasjonalsosialismens revolusjon. Jødiske og marxistiske skrifter ble kastet på bålet til mengdens jubel, orkestret av propagandaministeren. I Norge vendte Arbeiderbladet seg til et knippe hjemlige forfattere og intellektuelle for å få deres reaksjon. Universitetets rektor, professor Revold, professor Werenskiold og så videre. Den ene etter den andre tok avstand fra nazistenes bokbål, viste avsky, uttrykte fordømmelse.

Unntatt Sigrid Undset. Hun sa: «Jeg er ikke ubetinget og prinsipielt imot at man konfiskerer verker fra bibliotekene og brenner dem opp ... Selvfølgelig mener jeg at nazismens teorier om den nordiske

rases fortrefelighet er noe stort sludder. Men selve bålet synes jeg er flott! Og jeg er sikker på at man ville gjort det samme i et arbeiderstyrt land» (*Arbeiderbladet* 12. mai 1933).

Bokbål flott? Man gnir seg i øynene. Det gjorde Arbeiderbladets journalist også. «Sigrid Undset gir et forbausende svar, som et øieblikk får oss til å miste mæle», heter det i reportasjen. Enqueten blant ledende professorer etc. presenteres under overskriften «Den nazistiske voldsakt mot vår tids kultur. Hva norske menn og kvinner mener om den nye middelalder i Tyskland». De fleste kjente personer som intervjues, finner bokbrenningen tragisk, forferdelig, tåpelig – og ikke «flott», som Undset sier.

La oss forstå henne rett. Hun kan ha funnet det oppløftende i at noen tar bøker så alvorlig at de brenner dem. Bærer dem ut fra hyllene, utsletter dem fra bibliotekene. Selvfølgelig var hun ikke tilhenger av nazistenes spesielle utvalg av titler og forfattere; tvert imot, hennes antinazisme var kjent og gikk dypt, men prinsipielt og ubetinget forsvaret hun bokbålet som demonstrasjonsform.

Det gjør vel egentlig vi også. Når riksmåls-gymnasiastene brente samnorske lærebøker, eller når Kvinnefronten brenner pornografisk litteratur, så kan demonstrasjonen ses som mer eller mindre smakfull. Men som ytringsform er den tillatt – som flaggbrenning er det, eller kanskje som angrep på dukker og masker, av presidenter og denslags.

Blasfemi. Noe annet gjelder hellige skrifter. Bål-demonstrasjonen blir der rettet mot religionen og dens status av hellig åpenbaring. Da blir ikke bålet en meningsytring, mer eller mindre politisk, men en akt av forsettelig blasfemi. Og er det noe vi har lært de siste 20 år, så er det at blasfemi er en krenkelse av egen art og karakter. Den amerikanske pastoren som tente på Koranen, var nok beskyttet av retten til fri ytring, som går langt i USA. Men han ble fordømt over alt for sin handling, sågar direkte fra Det hvite hus. Å brenne hellige skrifter i dag, i den globale verden vi lever i, det er å fornærme andre på det dypeste. Det er ikke, og kan aldri ha vært, flott.

Arvo Pärt

En musikkens mystiker

Av sr. Ragnhild Marie Bjelland OP

«Jeg har oppdaget at det er tilstrekkelig om en enkelt tone spilles vakkert. Denne tonen, stillheten eller tausheten, beroliger meg. Jeg arbeider med lite materiale, med én stemme, med to stemmer. Jeg bygger av enkelt stoff, av en treklang, en bestemt tonekvalitet. De tre klangene i en treklang minner om klokker. Derfor har jeg kalt det Tintinnabuli.» (Arvo Pärt)

Arvo Pärt blir født 11. september 1935 i Paide, en småby i nærheten av Tallinn, i Estland Han starter sin musikkopplæring allerede som sjuåring, og begynner å komponere som fjortenåring.

I 1944 blir Estland okkupert av Sovjetunionen, og dette kommer til å ha stor innflytelse på Pärt både privat og profesjonelt. Han starter sin musikkutdannelse i 1954, men må bryte av grunnet militærtjeneste – som han for øvrig avtjener som oboist og trommeslager i militærkorpset. I 1957 forsetter han studiene, bl.a. under professor i komposisjon Heino Eller.

I studietiden lar han seg inspirere av de store russiske neoklassiske komponistene Sjostakovitsj og Prokofjev, samt Belà Bartók, men etter hvert trekkes han mer og mer mot tolvtoneteknikken. Pärt avslutter studiene sine i 1963, og er allerede da en både velansett og profesjonell komponist. Under sitt siste studieår mottar han en pris for sitt verk «Our Garden», en kantate for barnekor, og et oratorium, «Stride of the world.»

Søken etter stil

I perioden etter studietiden og frem mot 1976 beveger Pärt seg mellom

Arvo Pärt

temmelig forskjelligartete stilarter, men finner ikke helt feste i noen av dem; han komponerer svært lite i denne tiden. På begynnelsen av 70-tallet bruker han sin tid til å studere både gregoriansk sang, «Notre Dame-skolen» og annen vokalmusikk av ulike kategorier. «Notre Dame-skolen» betegner en gruppe komponister som arbeidet i eller ved Notre-Dame katedralen i Paris i tidsrommet ca. 1160 til ca 1250, og på den musikken de skrev.

I 1970 konverterer Pärt til Den russisk-ortodokse kirke. Konversjonen betegner også en endring for ham som komponist, han finner sin stil og blir mer produktiv.

Den offisielle oppfatningen av Pärts verk før 1976 er svært divergerende og beveger seg nærmest mellom ekstre-

mene; noen verk blir lovprist (Credo 1968), mens andre får helt motsatt mottagelse.

Tintinnabuli

I 1976 er Pärt på banen igjen, denne gangen med et helt nytt kompositorisk image; han gir selv denne stilen navnet «Tintinnabuli-stilen». Målet med denne teknikken er å innsnevre og begrense klangmaterialet, la kun det vesentligste bli stående. Uten at jeg her skal gå inn på den temmelig komplekse måten teknikken er bygget opp på, kan jeg litt ukomplisert og forhåpentligvis begripelig skissere at det dreier seg om to parallelle stemmer, bestående av en dur- eller molltreklang, og en melodistemme. Den siste går ikke nødvendigvis i samme toneart som den første. Det konstante og stillestående i treklengen

symboliserer evigheten, mens melodien og dens dynamikk står for tidens forgjengelighet.

Etter mange års personlig kamp mot de sovjetiske myndighetene og deres politikk, kapitulerte Arvo Pärt og flyttet med kone og to barn, først til Wien, deretter til Berlin, etter å ha fått østerriksk statsborgerskap. Han flyttet tilbake til Estland omkring årtusenskiftet og bor nå vekselvis i Berlin og Tallinn.

Hvem er så denne komponisten for oss som lyttere?

«Mindfulness»

Å lytte til Pärt er intet mindre enn å gå inn i en dyp meditasjon; gjennom musikken hans føres vi inn i oss selv på et nesten forunderlig vis; musikken er i like stor grad mystikk som musikk, og selv den mest urolige sjel vil finne ro om man virkelig lytter. Å lytte til Pärt er også å ville gå inn i dette mystikkens rom; musikken egnert seg definitivt ikke som bakgrunnsmusikk; da får den en form for motsatt effekt og virker den anmassende, brysom og ensformig. Kort sagt; Arvo Pärt krever litt av oss som lyttere – ikke minst konsentrasjon.

Pärts musikk er en nøkkel som passer inn i det Sigrid Undset kalte «menneskesinnets innviklede lås».

Å lytte til Pärt er å åpne sitt eget sinn; det skjer noe inne i en mens man lytter. For tiden er det mye snakk om «Mindfulness», en form for meditasjonsteknikk. Definisjonen av denne meditasjonsformen (hentet fra nettstedet «Himmelreiser») får meg til å trekke linjer til Pärt: «Mindfulness eller 'oppmerksomt nærvær' som det kalles i Norge, er en holdning kjennetegnet av en aksepterende oppmerksomhet på det som skjer i øyeblikket. Målet er ikke at oppmerksomheten aldri skal vandre eller at hodet skal tømmes for tanker, men at vi er oppmerksomme på det som skjer i kropp og sinn og møter det med aksept og vennlighet.»

Med dette som ledetråd blir det betydelig lettere å nærme seg Pärt.

Stiller krav

Om det på mange måter er både fordringsfullt og krevende å lytte til Pärt, er det, om mulig, ennå vanskeligere å prøve å beskrive musikken hans – eller for den del, all musikk – med ord, Pärt er selv den første til å si dette:

«Jeg vet ikke hvordan man kan skrive om musikk. Man kan skrive om opplevelser, musikkens struktur, dens form og kanskje noe mer. Det er betydelig verre å overføre selve musikken til ord. Jeg tror at den sannhet som finnes i kunst og musikk, danner en dyp og hemmelighetsfull resonans hos et menneske. Det skjer når man selv har behov for å finne sannheten og har evne til å kjenne igjen denne sannheten.» (fra et intervju i den estiske avisen Postimees 1998).

Pärts musikk har på meg samme effekt som Jon Fosses dramatik: en invitasjon til å gå inn i store, åpne rom. Disse åpne rommene kan kanskje virke skremmende og ikke minst utfordrende, og det kan i første omgang kanskje virke enklest å unngå dem. «Gå utenom, sa Bøygen» i Peer Gynt.

Pärt stiller krav til oss som lyttere, og han fører oss inn i mystikkens rom

gjennom sin musikk. Å gå sammen med ham inn i hans musikks åpne rom, er på samme tid å gå inn i sine egne åpne rom, det er å ta imot invitasjonen til å kunne oppdage sitt eget dyp. Pärts musikk er en nøkkel som passer inn i det Sigrid Undset kalte «menneskesinnets innviklede lås».

Synlig religiøsitet

Etter konversjonen blir Pärts religiøsitet meget synlig i komposisjonene; ikke bare komponerer han verk til religiøse tekster, men rene instrumentalverk har ofte bønner notert inn i partituret, som f.eks. i «Trishagion» («Tre ganger hellig»), hvor man kan lese:

*I Faderens og Sønnens
og Den hellige ånds navn.
Gud, forbarm deg over meg, en synder.*

*Herre Jesu Kriste, Guds Sønn, for din
allerhelligste Moders og alle helgeners
forbønn skyld, forbarm deg over oss.
Amen.*

Arvo Pärt er en dyp og søkende sjel, og som komponist evner han å viderefremme sin dype tro til oss lyttere. Han legger aldri skjul på at prosessen er tung og arbeidskrevende:

«Jeg må stadig gjenoppdage meg selv. Det er en leting etter det som kan gi meg næring. Noen ganger er det en smertefull vandring ettersom veien er meget smal. Man må virkelig begrense seg hele tiden, beskjære det som finnes både inne i en selv og utenfor en selv. Dette avspeiler seg også i musikken. Når jeg ikke vet noe om en sak, må jeg tie. På den andre side: Når jeg har lært noe, om aldri så lite, da kan jeg fortelle om dette, men da meget kort, direkte og konsentrert, så nær den konsentrasjonen jeg befinner meg i som mulig. Sånn sett er kanskje notene mine en form for nøkkelord» (fra Buisson Ardent, Cahiers Saint-Siloune-L'Athonite nr 1 1995).

Tilstrekkelig

«Jeg har oppdaget at det er tilstrekkelig om en enkelt tone spilles vakkert. Denne tonen, stillheten eller tausheten, beroliger meg», sier Pärt om sin egen musikk, og jeg tror nøkkelen for oss som lyttere ligger nettopp der. Lytt til den ene tonen, la dens skjønnhet åpne sinnet ditt. Lykkes vi som lyttere i dette, blir nettopp musikken hans beroligende.

Blant Pärts verker og innspillinger

«De Profundis» – Paul Hillier (Harmonia Mundi)
«Tabula Rasa», «Fratres», «Symfoni nr 3» – Göteborg Symfoniorkester & Neeme Järvi
«Stabat Mater» – Yaverner Consort Choir & Andrew Parrott
«Da Pacem» – Estonian Pliarmonic Chamber Choir & Paul Hillier (Harmonia Mundi)
«Lamentate» – Stuttgart Radio Symphony Orchestra & The Hilliard Ensemble – Sarah Leonard
«Passio» (Johannespasjonen) – Tonus Peregrinus & Antony Pitts

Easy Jet-prester og polsk invasjon?

Av Ewa Bivand, medlem i St. Paul menighet i Bergen siden 1988, i Norge siden 1982, født i Kalisz i Polen og utdannet ved universitetet i Poznan. Arbeider som lektor i den videregående skolen.

I følge Statistisk Sentralbyrå finnes det 60.000 polakker i landet, dermed kan man anta at minst halv parten av alle katolikker i Norge er polakker, selv om ikke alle disse er registrert. Andelen varierer fra menighet til menighet, men dette er en realitet vi ikke kan overse.

Et stort antall polske katolikker er ikke et ukjent fenomen i andre land. Det er heller ikke noe nytt. Samtidig er situasjonen nokså spesiell i Norge, først og fremst fordi katolikker i Norge er en liten minoritet her. I andre land, som Frankrike, Tyskland, Irland eller Storbritannia, utgjør katolikker en mye større andel av befolkningen. I tillegg er Norge det eneste landet i Vest-Europa hvor polske katolikker ikke har en egen «misjon», en egen adskilt sjelesorg.

I stedet blir polske katolikker en del av en norsk menighet på lokalplan. Likevel tenderer situasjonen i de store byene, og særlig i Oslo, til at polakkene i praksis har en «egen misjon», selv om dette ikke er tilfelle organisatorisk. Det er interessant å merke at Den katolske kirke i Norge later til å være i langt bedre «form» enn Kirken i mange europeiske land. Kanskje er dette nettopp fordi at alle tilhører samme menigheter uansett etnisitet og språk? Hensikten med dette er å

forebygge en utvikling i retning av mer delte menigheter.

Det er umulig å vite hva som vil skje med de mange nye polske innvandrerne i Norge. Vil de bli i Norge, flytte tilbake eller til et annet land? Likevel er det noen problemstillinger knyttet til polske katolikker som kan være interessant å se nærmere på – med utgangspunkt i erfaringer fra andre europeiske land, selv om deres organisasjonsmessige rammebetingelser er forskjellige.

Håp og skuffelse

En polsk «invasjon» – dette ordet brukes faktisk av kirkemyndigheter, for eksempel i Storbritannia – ble virkelighet etter at Polen ble medlem i EU i 2004. Mange steder var ikke Kirken forberedt på denne «invasjonen» av polske katolikker og polske prester, som ofte er hentet fra hjemlandet på kort varsel, uten noen forberedelse på hva som venter dem.¹

Hos mottakerkirker i Europa ble det først nokså stor begeistring, og mange uttrykte håp i forhold til at et stort antall polske katolikker kunne bli som et evangeliseringstiltak i land hvor antall praktiserende katolikker var synkende.² Dette viste seg fort å være nokså urealistisk, siden polakkene for det meste holder seg for seg selv. I en kirkelig kontekst er det mye som tyder på at de, stort sett, ikke har lyst til å integrere seg. Hvorvidt dette har overføringsverdi i forhold til storsamfunnet, er usikkert – polakkene er i alle fall godt integrert i deler av det norske arbeidsmarkedet.

1 Marta Trzebiatowska, 2010: «The Advent of the 'EasyJet Priests' Dilemmas of the Polish catholic Integration in the UK», *Sociology*, Vol 44(6), 1055–1072, <http://soc.sagepub.com/content/44/6/1055.short>

2 «Are the Polish immigrants the hope of the British Church?» http://sunday.niedziela.pl/arttykul.php?dz=polacy&id_art=00019 (3.05.12)

Kirken i Storbritannia ble etter hvert skuffet og bekymret for at det store antallet polakker i separate menigheter og med egen sjelesorg kunne føre til splittelse i Den katolske kirke, og kardinal Cormac Murphy-O'Connor appellerte til polske katolikker allerede i 2007 om at de «should faithfully get involved in the life of the Catholic Church in England and Wales». Hans oppfordring skapte en sterkt negativ, til og med hysterisk, reaksjon blant store deler av den polske befolkningen i England; også noen engelske geistlige mente at kardinalen overreagerte, de påpekte at språklig integrering tar tid og nevnte en del positive momenter. Samtidig ble bekymringer angående mulighetene for å håndtere denne situasjonen uttrykt fra flere sider. En polsk prest med erfaring fra Irland, p. Jacek Poznański SJ, skrev om viktige hindringer relatert til vaner, tradisjoner og holdninger blant de polske arbeidsinnvandrere i Irland, særlig knyttet til deres identitet.³

Språk og nasjonalfølelse

Språkbarrieren har for mange vært en selvfølgelig hindring i deltakelse i messen og katekesen på fremmedspråk, og dette, sammen med en binding mellom religion og nasjonalitet, resulterer i en sterk motstand mot integrering i kirkelig sammenheng. Fenomenet er ikke ukjent fra andre etniske grupper, og det er klart at det er naturlig at man ønsker å bruke «hjerterets språk», som pave Johannes Paul II kalte det, i bønn. Paven klarte likevel å skille mellom privat bønn og bønn sammen med katolske fellesskap over hele verden. Hans landsmenn er mindre flinke – eller villige – til å gjøre det.

Kanskje er dette ikke så rart. Polakker er vant til at de også i utlandet får religiøs omsorg på sitt eget språk. Det finnes en lang tradisjon for polske misjoner, ikke bare i USA, men også i Frankrike (siden 1831) i Storbritannia (siden 1939), Tyskland, Nederland eller Sverige etter 1945. Deres viktighet ble forsterket etter 1981 da en ny bølge av polske emigranter kom til Vesten. Ofte fungerer disse misjonene ved siden av det lokale katolske hierarki, de har egne kirker, skoler og sosiale institusjoner. Selv om dette ikke er situasjo-

3 Jacek Poznański 2008: «Polish Catholics and the Hopes of the Irish Church», *The Furrow*, Vol 59(7/8)

nen i Norge, vet ikke de som kommer at dette er tilfellet. De tror nok at de også i Norge finner en *polsk misjon*, og at integrering med andre katolikker dermed ikke er på agendaen.

Dette forsterkes av det faktum at polsk katolisisme er sterk knyttet til nasjonalfølelsen. Dette gjelder som kjent ikke bare for polakker, men situasjonen er historisk sett spesiell, og denne koblingen fremmes også i dag av mange kirkelige ledere i Polen. De historiske røttene til dette er knyttet til at Kirken var den institusjonen som samlet nasjonen både religiøst, språklig og følelsesmessig på 1800-tallet, da Polen ikke var en egen stat, og under kommunisttiden, da det bare var i Kirken at det var mulig å føle seg fri. Det kirkelige og det nasjonale ble sammenvevd på komplekse måter. Deretter kom «den polske paven» og hans lange pontifikat, som forsterket følelsen av at katolisisme er «typisk polsk».

Det er noen problemstillinger knyttet til polske katolikker som kan være interessant å se nærmere på – med utgangspunkt i erfaringer fra andre europeiske land.

Synet på Vesten

Parallelt med dette blir «Vesten» fra mange prekestoler i Polen presentert som ugudelig og farlig. Denne oppfatningen deles av mange av de unge prestene som kommer til Vest-Europa.⁴ De får begrenset forberedelse; måltrettet formasjon blir i den forbindelse sett på som unødvendig, siden disse prestene skal betjene polakker og helst beskytte dem fra omverden. Derfor er de lite kjent med de særpreg og behov som finnes i det landet de kommer til.

Fra et land hvor Den katolske kirke dominerer, også på ikke-religiøse arenaer, kommer de til land hvor sekulariseringen har gått langt og hvor det er aksept for religiøs pluralisme og økumenisk dialog. Hvis vi tenker på norske forhold, mangler disse prestene ofte en del kunnskap om Den katolske kirkes og protestantismens historie,

4 Samtale med pater prof. Stanislaw Jez, rektor for polsk misjon i Frankrike (1.2011), <http://www.tchr.org/ide/index.php/wywiady/843-rozmowa-z-ks-inf-stanislawem-jeem-rektorem-polskiej-misji-katolickiej-we-francji->

om Den norske kirkes forhold til staten og om frikirkene. For å skape forståelse og respekt for norske katolikker, burde de utenlandske prestene bli gjort kjent situasjonen for katolikker i Norge fra 1843 og til i dag, inklusive en del kunnskap om de andre store språkgruppene som er representert i Kirken vår.

En utfordrende oppgave

De polske sjelesørgere i diaspora møter en utfordrende oppgave. Fra deres overordnede i Polen, fra legfolk og utifra deres egen forståelse av oppgaven, forventes det at de sørger for at deres landsmenn bevarer polsk katolisisme. Samtidig forventes det fra mottakerlandets hierarki og legfolk at det er fokus på integrering i katolske menigheter og Kirkens universalitet.

Mange av de nyankomne polske prestene, ofte uten erfaring fra andre land enn Polen, er ikke vant til samarbeid

med legfolk, og oppfatter for eksempel menighetsrådsmøter som et unødvendig tidsbruk – det er mye lettere og forttere å gjøre ting uten innblanding av legfolk. Som et polsk-skotsk menighetsmedlem uttalte: «the priest is the boss and we can't make any decisions but he doesn't just talk about doing something, like they do here. He gets on with it».⁵ Muligens er det flere enn polakker som kunne istemme dette utsagnet. Det bekrefter at mange polakker har en «forbrukerholdning» til kirken. De er ikke vant til å engasjere seg på eget initiativ. Desto viktigere er prestens posisjon og rolle, nettopp for å engasjere legfolket.

Kommet for å bli

Hva som venter oss, er det umulig å spå om. Mange polakker er kommet for å bli, og forhåpentligvis forlater de ikke Den katolske kirke. Men både p. Jez, den mangeårige lederen for den polske misjonen i Frankrike, og p. Poznański uttrykker sine bekymringer over at polakker istedenfor å integrere

5 Trzebiatowska, op.cit.

seg i Den katolske kirke, assimileres i det sekulære samfunnet.

Nettopp her ligger utfordringen. På den ene siden trenger de mye av sjelesorgen på sitt eget språk den første tiden. Men denne sjelesorgen må etter hvert tilpasses deres liv i Norge. Når mange unge polske fedre tar pappapermisjon, må en preken om foreldreroller ta hensyn til det! På den andre siden trenger de å bli kjent med andre katolikker for å overføre troen og katolsk praksis til sine barn. Hvis det ikke skjer, er det en stor fare for at neste generasjon ikke finner veien til messen, verken på polsk eller på norsk.

Man kan «vente og se» og håpe at «det ordner seg». Denne strategien har vært fulgt hittil. Men tatt i betraktning denne gruppens størrelse, bør man også reflektere over de parallelle prosessene som allerede foregår og vurdere om det er tilstrekkelig med tilskuerperspektivet, eller om tiden er kommet for å invitere til handling. Blir fremtiden slik at flere vil assimilere seg i nabolaget og droppe søndagsmessen? Blir det parallelle menigheter med egne prester, særskilt liturgi, katekese og sakramentforvatning? Eller kommer flere til å delta sammen med alle andre – ikke-polsktalende – i menighetens liv, med den overbevisning at det er viktig å være sammen og styrke den minoritetskirke vi er, slik at *den lever i ærefrykt for Herren og vokser både innad og utad, styrket av Den Hellige Ånd*.

St. Olav på lesebrett og smarttelefoner

Husk at du nå kan lese St. Olav kirkeblad på både Kindle, iPad og ulike smarttelefoner!

På www.katolsk.no/kirkebladet vil du finne to nye formater: mobi (for Kindle) og epub (iPad, ulike lesebrett og smarttelefoner). Disse utgavene er litt kortere enn den trykte. Det vil selvsagt fremdeles være mulig å lese bladet i fullversjon (PDF) på nett.

Ingen kuer på Lillehammer

Suttestad barnehage er nærmeste barnehage til Mariakirken på Lillehammer, og barna går daglig forbi kirken. Nå er det så at barna synes bygningen er litt rar, den ligner på et fjøs, så der inne må det bo kuer. Jeg fikk en telefon fra styrelsen som fortalte dette ... Og da var det bare én ting å gjøre, nemlig å invitere barna til kirken.

En dag kom 17 stykk treåringer med tre voksne, spente for å se hva som ventet dem innenfor, var det kuer der?

Barn på besøk i Mariakirken.

Da de kom inn i kirkerommet, var de raske til å lete mellom kirkebenkene. Undringen og skuffelsen var stor over at ingen kuer var å finne eller å se. Men det gikk fort over da de oppdaget diverse alter med Maria, Jesus og den hellige Olav. Det som bekymret dem mest, var blodet de så på sårmerkene på føttene og hendene på Jesus-figuren. «Stakkars, har du ingen plaster til sårene hans», var kommentarene.

Etter visningen og masse forklaringer rundt i kirkerommet var alle klare for saft og kjeks i menighetssalen. Der gikk skravla i ett om hva de hadde sett; mye gjorde nok inntrykk, selv om de gjentatte ganger synes det var dumt at det ikke var kuer her.

I vår kirke er det jammen ofte både store, små og overraskende utfordringer!

Nikoline Myklevik

Polsk sjelesorg innlemmes i St. Olav menighet

Den polske sjelesorg ved St. Olav menighet i Oslo, som alltid har vært uavhengig av menigheten, ble fra 1. september 2012 innlemmet i menighetens strukturer. Dette gjelder også den polske katekesen.

Innlemmelsen er et pilotprosjekt innen Nasjonalsjelesorgen, som har til hensikt både å forbedre samarbeidet mellom nasjonale grupper og den lokale menigheten – og samtidig øke kvaliteten på invandresjelesorgen. Ved denne anledning vil også kapellaner i St. Olav menighet overta ansvaret etter fransiskanerne.

Som nevnt i biskop Eidsvigs utnevnelser av 2. juli 2012, overtar p. Antoni Skrobis OFM og p. Stanislaw Chomicz OFM samtidig ansvaret for den polske sjelesorgen i St. Laurentius menighet i Drammen, St. Magnus menighet i Lillestrøm, St. Gudmund menighet på Jessheim, St. Torfinn menighet i Hamar, Mariakirken menighet i Lillehammer og Sta. Clara menighet i Kongsvinger.

Melding fra Nasjonalsjelesorgen

Grunnleggeren av «Mødre i bønn» besøkte Norge

Den 20.–23. september besøkte Veronica Williams, grunnlegger av «Mødre i bønn»-nettverket, Norge. Hun var til

stede på møter i Oslo og på Hamar, to av byene som har Mødre i bønn-grupper. Det finnes også en gruppe i Bergen. Mer informasjon om «Mødre i bønn»/»Mothersprayers» finnes på www.mothersprayers.org

Anne Eliassen Stensberg, koordinator for det norske nettverket/St. Olav

Visitat hos legfransiskanerne

27.–30. september hadde de 35 legfransiskanerne i Norge pastoral visitas fra legfransiskanernes internasjonale hovedkontor i Roma. Visitatorene var pater Amando Trujillo TOR og Tibor Kauser fra legordenens presidentskap.

Visitatorene fikk anledning til å møte biskop Bernt Eidsvig på torsdag. Fredag møtte de legfransiskanernes samarbeidsråd i Norge, lederne for fraternitetene i Oslo, Lillestrøm og

Pastoral visitas hos legfransiskanerne.

Tønsberg – og de lokale åndelige veilederne. Lørdag samlet legfransiskanerne seg på Katarinahjemmet, hvor det ble tid for innspill, erfaringsutveksling og samtaler.

Det er 400 000 legfransiskanere i verden, og mye inspirasjon å hente fra visitatorene.

Melding fra Legfransiskanerne

Troens år offisielt åpnet

I Oslo katolske bispedømme ble Troens år høytidelig åpnet den 11. oktober med pontifikalmesse i en fullsatt St. Olav domkirke i Oslo, etterfulgt av «kick off»-arrangement i Mariagården. Under messen, hvor NUK hadde det musikalske ansvaret, fornyet de tilstedeværende sine dåpsløfter, og biskop Eidsvig velsignet en rosenkrans som skal brukes under en bønnestafett i NUKs lokallag i året som kommer. Etterpå kunne man blant annet nyte mat forberedt av NUKs distrikt Oslo og få med seg bispedømmets ulike Troens år-produkter, både i elektronisk og fysisk utgave. Den svært vellykkede kvelden var et samarbeid mellom Norges Unge Katolikker sentralt og lokalt, St. Olav menighet og Informasjonstjenesten i bispedømmet. (Se også s. 12–13.)

St. Olav

Uttalelse fra Oslo katolske bispedømme i forbindelse med filmen «Innocence of Muslims»

Oslo katolske bispedømme ved Kommsjonen for interreligiøs dialog tar avstand fra krenkelse av religion og uttrykker medfølelse med muslimer som føler seg såret og støtt av den usmakelige filmsnutten på YouTube

Liturgiske melodier etterlyses

Den katolske kirkes norske lituriskommisjon arbeider for tiden med utarbeidelse av et fullstendig ritual for dåp av barn. I videre forstand gjelder arbeidet så vel fremtidig bibeloversettelse til liturgisk bruk som liturgiske melodier. Mht. melodier vil kommisjonens valg bli førende for liturgisk musikk generelt. Skal de former som til nå har vært i bruk, også brukes i fremtiden? Skal det søkes helt nye former? Skal man gå i retning eldre former? Har vi noe å hente fra liturgisk musikk på andre språk? Eller bør det bli en blanding av alt dette?

Føreløpig står kommisjonen i forkanten av dette arbeid. Det vil være svært nyttig for kommisjonen å få inn forslag til melodier – uten at den selvfølgelig kan forplikte seg til å bruke det som måtte komme inn. Se www.katolsk.no for dåpstekster som søker melodier.

Alle som har kjenneskap til brukbare melodier, eller som selv kan komponere, inviteres til å levere forslag til kommisjonens sekretær, pastor Ragnar Leer Salvesen, Torggt. 113, 2317 Hamar (e-mail: Ragnar.Leer.Salvesen@katolsk.no).

Lituriskommisjonen ved Msgr. dr. Torbjørn Olsen/St. Olav

om profeten Mohammed. Ytringsfriheten gir mennesker rett til å uttrykke seg, men fratrar oss ikke ansvar for det vi ytrer. Filmen skildrer på en usaklig måte livet til profeten Mohammed og egner seg kun til å såre det andre holder hellig. Vår egen historie og kultur har mange eksempler på latterliggjøring av kristendommen.

Religionsfriheten sikrer enhver retten til å tro og praktisere sin religion, men den verner ikke mot kritikk – saklig som usaklig – av religionen. Kritikk bør møtes med dialog og kunnskap, og ikke vold og ødeleggelser. Oslo katolske bispedømme fordømmer på det sterkeste de voldelige reaksjonene som har kommet i kjølvannet av filmen og støtter Islamsk Råd Norges ønske om å markere sin motstand mot filmen med kunnskap og en fredelig markering.

Melding fra Kommisjonen for interreligiøs dialog

Oslo katolske bispedømme har overtatt Mortensrud gård

Tomten «Mortensrud Gård» på 7,4 mål, som skal bli sentrum for den kommende St. Martin menighet, ble kjøpt for 6 millioner i august 2011. Den 1. oktober kunne Oslo katolske bispedømme formelt overta eiendommen.

Tomten, som har adresse Enebakkveien 806, ligger flott til rundt 300 meter fra Mortensrud kirke og i omtrent samme gangavstand fra Mortensrud senter, hvor det er buss og T-bane. Det er også kort vei til E6. Det tidligere våningshuset er

p.t. utleid til Røde Kors, som driver aktivitetssenter for ungdom (leksehjelp, internettkafe o.l.).

Byggeprosjektet omfatter ikke bare kirke. De to hovedbygningene på gården, våningshuset og drengestuen, er fredet på utsiden, men kan tilpasses innvendig til menighetens behov. I tillegg til ombygging av disse to husene er håpet å bygge et eget menighetssenter. Prosjektet skal bygges rundt et sentralt tun for å bevare kontinuiteten med norsk gårdstradisjon.

Tomtekjøpet ble finansiert med midler fra St. Hallvard menighet, men det trengs mange flere penger for å realisere kirkedrømmen. Bidrag, som kan kvalifisere til skattefradrag, kan blant annet gis via donasjoner.katolsk.no.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 12. oktober 2012

Fatwa mot selvmordsangrep og terrorisme

– Det er viktig å bekjempe ekstremisme innenfor alle religioner, sier biskop Bernt Eidsvig i forbindelse med den europeiske lanseringen av Fatwa mot ekstremisme og terrorisme.

Fatwaen er utstedt av Shaykh-ul-Islam dr. Muhammad Tahir-ul-Quadri, og lanseringen fant sted i København torsdag 6. september 2012. Dr. Muhammad Tahir-ul-Quadri er en kjent islamsk lærd med pakistansk bakgrunn, og har skrevet en fatwa (domsavsigelse) mot selvmordsangrep og terrorisme. Fatwaen er på 600 sider og er den første i sitt slag.

En norsk delegasjon bestående av representanter fra Den katolske kirke, Det mosaiske trossamfunn, Mellomkirkelig råd for Den norske kirke, Islamsk råd Norge og Det europeiske religionslederrådet, ECRL, deltok under lanseringen.

Oslo katolske bispedømmes samfunnskontakt, Ingrid Rosendorf Joys, understrekte i sitt innlegg at det er viktig og riktig at moderate krefter i de ulike religionene tar til motmæle mot ekstremisme i egne trossamfunn. Hun etterlyste også et økt fokus fra muslimsk hold på religionsfrihet og religiøse minoriteters stilling og rettigheter, og oppfordret ul-Quadri til å utstede en fatwa med dette som tema.

Dr. Muhammad Tahir-ul-Quadri fremholdt at islam, som andre religioner, handler om fred, og la vekt på at utdanning var viktig for å forhindre radikaliseringen av unge muslimer.

I den norske delegasjonen deltok Ingrid Rosendorf Joys (Oslo katolske bispedømme); Naomi Sender (Det mosaiske trossamfund); Mohamed Bouras (Islamsk råd Norge); Mehtab Asfar (Islamsk råd Norge); Einar Tjelle (Mellomkirkelig råd); Susanne Lende (Mel-

lomkirkelig råd) og Stein Villumstad (Det europeiske religionslederrådet).

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 7. september 2012

Tusenvis fulgte kardinal Martini til graven

– Ditt ord er en lykt for min fot og et lys for min sti (Sal 119, 105). Salmistens ord kan oppsummere hele eksistensen til denne sjenerøse og trofaste Kirkens pastor, sa pave Benedikt XVI i sin hilsen til kardinal Carlo Maria Martini begravelse mandag 3. september. Martini døde 31. august, 85 år gammel, etter lang tids kamp mot Parkinsons sykdom.

Jesuitten Martini, som var erkebiskop av Milan i perioden 1979 til 2002, var «en mann av Gud». Han «ikke bare studerte bibelen, men elsket den intenst, han gjorde den til sitt livs lys, slik at alt var 'ad maiorem Dei gloriam', alt for Guds større ære».

Det var nettopp dette som gjorde ham i stand til å lære både troende og sannhetssøkere «at det eneste ordet som er verdt å lytte til, anerkjenne og leve etter er Guds ord, siden det viser hele sannhetens og kjærlighetens vei», sa paven.

– Han gjorde dette med et stort åpent hjerte, og nektet aldri hverken å møte eller føre dialog med noen, og med det svarte konkret på apostelens oppfordring til alltid å være «klare til forsvar når noen krever dere til regnskap for det håp dere eier» (1 Pet 3,15). Han var, med en dypsindig pastoral barmhjertighets ånd, ifølge sitt biskoppelige motto, *Pro veritate adversa diligere*, oppmerksom på alle situasjoner, særlig de vanskeligste, og kjærlig nær til de bortkomne, fattige og lidende.

– Måtte Herren, som ledet kardinal Carlo Maria Martini gjennom hele hans liv, motta denne utrettelige Evangeliets og det himmelske Jerusalems Kirkes tjenester. Måtte min velsignelse trøste alle de tilstedeværende og de som sørger over hans bortgang, avsluttet pave Benedikt XVI.

Det var den nåværende erkebiskopen av Milano, kardinal Angelo Scola, som ledet rekviemmessen. Mer enn 200 000 mennesker skal ha vært innom byens katedral for å ta et siste farvel.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 4. september 2012

– Kirken trenger økt bevissthet rundt ansvarlighet

Overgrepsskandalene har vist behovet for å fremme en klar bevissthet rundt ansvarlighet i Kirken, sier Vatikanets sjefsanklager.

Maltesiske msgr. Charles Scicluna sier i et intervju med Vatikanradioen at skandalene – som han beskriver som «et tragisk sår i Kirken og i samfunnet» – bør føre til en anerkjennelse av at vi «ikke bare står ansvarlige overfor Gud, men også overfor hverandre og våre likemenn for måten vi behandler vanskelige spørsmål rundt synd og kriminalitet».

Pave Benedikt XVI har jobbet jevnt og trutt med å fremme denne ansvarliggjøringen, både i handling og ved måten han snakker om dette til prester, biskoper og legfolk, sier Scicluna, og under pavens lederskap «gjør vi ikke bare det som er rett, men viser også et godt eksempel for andre».

Vatikanradioen via CWN/Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 6. september 2012

Vatikanet får eksperthjelp mot økonomisk kriminalitet

Vatikanet har ansatt en sveitsisk ekspert innen anti-hvitvasking som et ledd i arbeidet mot intern økonomisk kriminalitet.

Ansettelsen kommer i kjølvannet av Moneyval-kommisjonens rapport, som slo fast at Vatikanet – i likhet med blant annet Tyskland – oppfyller 9 av 16 internasjonale standarder for god og etisk bankpraksis. USA topper listen med 15 av 16 punkter.

Moneyval er en kommisjon i Europarådet som jobber mot internasjonal hvitvasking og terrorfinansiering. 28 av Europarådets medlemsstater, samt Israel og Vatikanet, har latt seg undersøke for å skape større internasjonal økonomisk transparens.

I oppfølgingen av Moneyvals anbefalinger får altså Vatikanet nå profesjonell drahjelp av den 40-årige advokaten René Brühlhart. Sveitseren har tidligere hatt toppjobben i Liechtensteins finansielle etterretningsenhet, og er ansatt som konsulent «innen alle områder tilknyttet anti-hvitvasking og

Advokaten René Brühlhart

tiltak mot terrorfinansiering», heter det i en uttalelse fra Vatikanet tirsdag 11. september.

Brühlhart har siden 2010 også vært nestformann i Egmontgruppen, et verdensomspennende nettverk av nasjonale finansielle etterretningsenheter.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 11. september 2012

Niger: Muslimske mobb angrep katedral

En katolsk katedral i det vestafrikanske landet Niger ble 14. september skjendet av en rasende muslimsk mobb som protesterte mot den beryktede filmen «Muslimers uskyld». Imens ble kristne ledere holdt i «beskyttende varetekt» mot mobbens herjinger.

Det var i landets nest største by Zinder at flere hundre demonstranter tok seg inn i byens katedral etter fredagsbønnen. Der skal de ifølge en lokal journalist ha vandalisert bygget, satt dokumenter i fyr og knust en statue av Jomfru Maria, skriver AFP.

Nigers islamske råd fordømte i en uttalelse den islamkritiske filmen som «en historisk forbrytelse fra islams fiender», men frarådet samtidig angrep på ambassader og kirker.

Også i Pakistan er kristne institusjoner og bygninger blitt mål for voldelige aksjoner. I byen Hyderabad demonstrerte over 8000 radikale islamister søndag 16. september og ropte anti-kristne slagord, brant kors og kastet stein på St. Francis Xavier-katedralen. Det skal også ha blitt skutt mot kirken, melder *Fides*.

De voldelige reaksjonene i den muslimske verden lå som et dystert bakteppe da pave Benedikt nylig besøkte Libanon. Under generalaudiensen onsdagen etter besøket mintes han derimot den varme velkomsten han fikk, og ba

kristne og muslimer om å gjøre felles sak mot vold og krig.

– Tiden er kommet for at kristne og muslimer sammen tar et bestemt standpunkt mot vold og krig, sa paven, og hyllet samtidig den avslappede og konstruktive atmosfæren som preget møtene med ulike religiøse ledere i Libanon.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 19. september 2012

Afrika: Flere kristne enn muslimer

Praktiserende katolikker i Afrika utgjør nå flere enn sine europeiske trossøsken, kunne den italienske religions-sosiologen Massimo Introvigne nylig avsløre under en konferanse organisert av CESNUR (Center for Studies on New Religions), ved El Jadida-universitetet i Marokko.

Ifølge en fersk undersøkelse presentert ved konferansen, er kristendommen nå den største religionen på det afrikanske kontinent. Kristne utgjør i dag 46 % av den samlede befolkningen, 40 % muslimer, mens de resterende tilhører ulike tradisjonelle afrikanske religioner.

31 afrikanske land har en kristen majoritet, 21 har muslimsk majoritet, mens seks nasjoner har et flertall med tradisjonelle afrikanske religioner, ifølge studien.

Kristendommen har gjennomgått en eksepsjonell vekst i Afrika de siste 100 år: I 1900 talte kristne kun 10 millioner. Pr. dags dato er tallet rundt 500 millioner. I 1900 var kun 2 % av verdens kristne fra Afrika, i dag er tallet 20 %. Fortsetter veksten, ventes det at Afrika innen ti år blir den største kontinentale blokk innen kristendommen – større enn både Europa og USA til sammen.

– Disse tallene er ennå ikke godt kjente, men de har en dyptpløyende historisk, kulturell og politisk betydning. Det finnes nå flere praktiserende katolikker i Afrika enn i Europa. I det lange løp vil dette ikke bare forandre Afrika, men også kristendommen – slik Johannes Paul II forutså. Hans fokus på Afrika har blitt videreført av Benedikt XVI, som allerede har besøkt kontinentet to ganger, sier Introvigne til *Vatican Insider*.

Ifølge sosiologen kan kristendommens vekst være en av grunnene til den økte forekomst av voldelige angrep mot kristne de senere år. Senest søndag 23. september ble tre mennesker drept og over 45 skadet da en selvmordsbomber slo til mot en katolsk kirke i staten Bauchi i Nord-Nigeria, et angrep som antas å være terrorgruppen Boko Harams verk.

– Enkelte islamske ultrafundamentalister vurderer det som skandaløst at det fins flere kristne enn muslimer i Afrika, og forfølger og dreper derfor kristne i land som Nigeria, Mali, Somalia og Kenya. Slik disse ultrafundamentalistene ser det, så utkjemper kampen om hvorvidt verden skal bli muslimsk eller kristen nettopp i Afrika. Og at islam er i ferd med å tape. Det er derfor de svarer med bomber, hevder Massimo Introvigne.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 24. september 2012

Nobelprisen i medisin ønskes velkommen av katolske stemmer

Kommisjonen for katolske bispekonferanser i EU-området (ComECE) ønsker velkommen tildelingen av Nobelprisen i medisin til John B. Gurdon (University of Cambridge) og Shinya Yamanaka (universitetet i Kyoto) for sin forskning på adulte stamceller, som i motsetning til embryonal stamcelleforskning ikke involverer destruksjon av menneskelige embryo.

Nobelkomiteen begrunner tildelingen med forskernes «oppdagelse av at modne celler kan omprogrammeres til pluripotens», noe som kan føre til gjennombrudd i blant annet Alzheimer-forskningen.

Ifølge ComECE kan tildelingen betegnes som en «milepæl» og en stor anerkjennelse av den nøkkelrollen forskning på adulte stamceller har for utviklingen av nye behandlingsmetoder. Forskning på stamceller fra menneskelige embryoer har lenge møtt kraftig motstand fra Den katolske kirke. Kirken har imidlertid oppfordret til økt forskning på adulte stamceller. Denne forskningen er ikke bare etisk mer forsvarlig, men har vist seg å være et mer effektivt alternativ til bruken av embryonale stamceller.

Følg med på troensar.katolsk.no

Her finnes alt du trenger å vite om Troens år-feiringen i Norge. Informasjon –ressurser – arrangementer (lokale og sentrale)

Husk å sende nyheter om det som skjer, til it@katolsk.no.

Pristildelingen fra Karolinska Institutet i Stockholm blir også ønsket velkommen av David Jones fra Anscombe Bioethics center i Oxford, et senter tilknyttet Den katolske kirke i England og Wales.

– Denne teknikken øker håpet om fremgang innen stamcelleforskning uten å måtte ty til en uetisk destruksjon av menneskelige embryo. Tidligere forsøk på kloning av menneskelige embryo og ulike bisarre eksperimenter med det formål å blande menneskelige/ikke-menneskelige embryo, har ikke gitt resultater, uttaler Jones til CNS.

I sin uttalelse krever de europeiske biskoper i ComECE at forskning på embryonale stamceller ikke må finansieres i EUs nye omfattende rammeprogram for forskning, Horizon 2020, som starter i 2014.

Forskningsprogrammet må ifølge biskopene være i tråd med den såkalte Brüstle-dommen fra 2011, hvor Europadomstolen forbød patentering av oppfinnelser som baserer seg på destruksjon av menneskelige embryoer. Alle befruktete menneskelige eggceller må betraktes som et menneskelig embryo, argumenterte Europadomstolen.

Britiske Gurdon og japanske Yamanaka mottar Nobelprisen i Stockholm den 10. desember.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 9. oktober 2012

Kroppens teologi – Johannes Pauls gave til Kirken

Av Erik Andvik

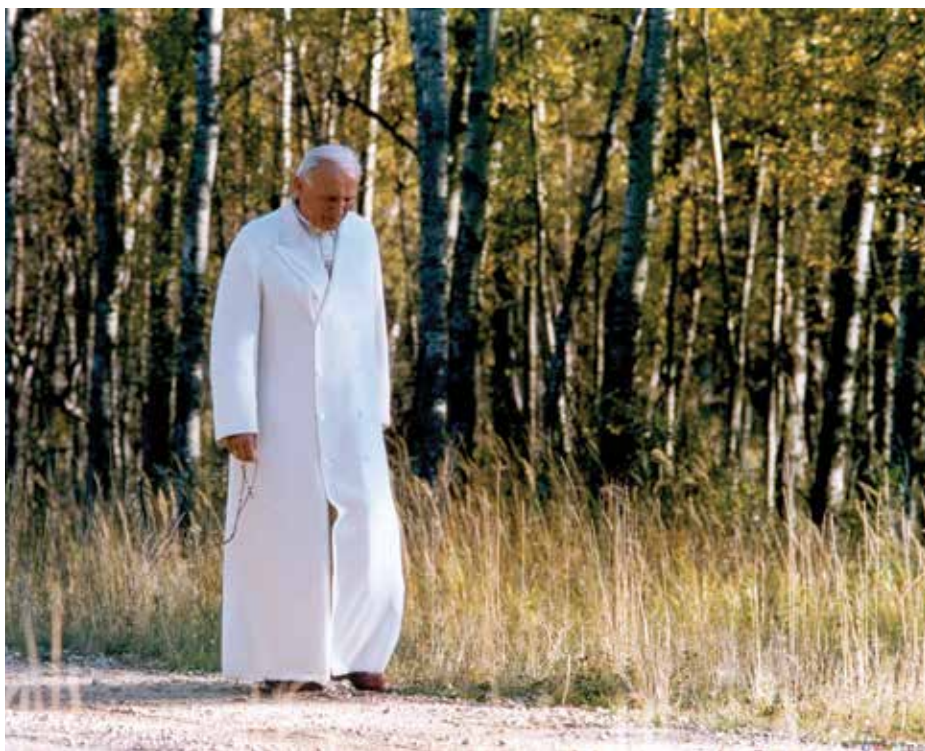
Katolsk sosiallære nyter mye respekt i vårt samfunn. Snakker vi om fredsarbeid, fattigdomsbekjempelse, menneskerettigheter eller omsorg for de svake, har vi verden med oss. Begir vi oss derimot inn på katolsk seksualetik, får pipen fort en annen lyd.

Da går vi katolikker sannelig mot strømmen. Kirken er helt ute av takt med det moderne samfunnet. Nei til sex utenfor ekteskap? Nei til til homofili, til onani, til og med nei til kunstig prevensjon? Hvorfor har Den katolske kirken et så antikvarisk syn på seksualitet? Er det fordi Kirken styres av gamle sølibatere menn i Vatikanet? Eller er det noe mer?

Kroppens Teologi

«Kroppens teologi» gir oss svar. Dette er navnet på en serie med 129 forelesninger som den tidligere pave Johannes Paul II holdt i sine ordinære onsdagskatekeser fra 1979 til 1984. Han tar for seg spørsmål som «Hvorfor skapte Gud oss til mann og kvinne?», «Hvorfor skapte Gud sex?», «Hva betyr det at mann og kvinne blir ett?»

Denne lære er en underbygging av klassisk kristen seksualetik, samtidig som den gir oss en ny og dypere forståelse av seksualitet, en forståelse som tar oss helt inn til kjernen av hva det vil si å være menneske. Johannes Paul arbeidet ut fra en filosofisk tilnærming som kalles fenomenologi, som tar utgangspunkt i menneskets erfaring. Kirken kan

ikke tvinge sin morallære på mennesker. Kroppens teologi inviterer oss derimot til refleksjon; til å spørre oss selv om ikke dette gir gjenklang av sannhet i vår egen erfaring.

Biografen til den tidligere pave, den amerikanske teologiprofessor George Weigel, har kalt Kroppens Teologi for en «tidsinnstilt teologisk bombe satt til å gå av med dramatiske følger i det 21. århundret». Når den har brukt så lang tid på å slå gjennom, er det fordi det er et kompakt teologisk arbeid innpakket i et ofte vanskelig språk. Kroppens Teologi er fremdeles lite kjent i Skandinavia, mens den i de siste 10–15 år har begynt å få mye oppmerksomhet i den engelskspråklige verden takket være begavede yngre teologer som har hatt evnen til å forklare arbeidet og gjøre det mer tilgjengelig for mannen i gata.

Etter hvert er det blitt skrevet flere bøker og artikler om emnet, og det finnes idag journaler, seminarer, konferanser og nettsider viet til temaet. Profilerte katolske biskoper har gått ut med sterk støtte til prosjektet, blant annet kardinal Justin Rigali, tidligere erkebiskop i Philadelphia, og kardinal George Pell, erkebiskopen i Sydney, Australia.

Nå, endelig på vår hjemlige arena, har dominikanersøster Sofie Hamring i Rögles kloster, Sverige, skrevet en

lesverdig bok om temaet: «Till man och kvinna skapade Han dem – en introduktion till Kroppens teologi» (Artos & Norma Bokförlag 2011). I etterordet skriver hun blant annet: «I og med *Kroppens teologi* vendes et nytt blad i Kirkens historie. Klart og tydelig forkynner Kirken at seksualiteten ikke er en levning etter vår dyriskhet, men har guddommelig opphav. Derfor er det ganske enkelt ikke mulig å si at kristendommen skulle være mot seksualiteten, mot kroppen, mot nytelse. Den er radikalt *for*, men for en seksualitet og en nytelse som tilsvarer sannheten om hvem mennesket er. Det er de guddommelige personenes fellesskap i Treenigheten som er kilde til seksualiteten, ikke instinktenes tvangmessighet.»

Seksualitet som ikon

Kroppens Teologi ser foreningen mellom mann og kvinne som et ikon, et bilde av den Treenige Guds innbyrdes kjærlighet, som vi mennesker skal få del i. Paven kalte læren for en kroppens teologi fordi dette mysteriet er «stemplet» i våre kropper. For Johannes Paul er kroppen et «femte evangelium».

Ideen om den Treenige Gud er sentral. Gud var ikke alene og ensom før han skapte mennesket. Gud *var* og *er* fra evighet fullkommen kjærlighet mellom Fader, Sønn og Den Hellige Ånd.

Når Gud da valgte å skape, var det ikke fordi han manglet noe, men fordi han ville mangfoldiggjøre denne kjærligheten. Her har vi meningen med hele skapelsen. Mennesket er skapt til å bli omsluttet i denne kjærligheten. Alt i kosmos er skapt som uttrykk for denne kjærligheten, og for å føre mennesket til den. Dette gjelder ikke minst vår seksualitet. I samtale med saddukeerne (Luk 20,34–36) gjorde Jesus det klart at ekteskap og sex hører kun dette livet til. Men som symbol peker det på den forening med Gud og hverandre som venter oss i evigheten.

I Bibelen finnes det mange bilder av relasjonen mellom Gud og menneske: far-sønn, konge-borgere, mester-tjenere, hode-kropp, hyrde-sauer, vintre-grener osv. Men Johannes Paul påpeker at ett av disse bildene er viktigere enn alle andre, nemlig forholdet mellom mann og kvinne. Dette bildet er det eneste

Denne lære er en underbygging av klassisk kristen seksualitikk, samtidig som den gir oss en ny og dypere forståelse av seksualitet, en forståelse som tar oss helt inn til kjernen av hva det vil si å være menneske.

som har blitt opphøyet til et sakrament i katolsk teologi. I Efeserbrevet 5,31–2 holdes ekteskapet frem som et bilde på Kristus og hans folk – Kirken.

Kristus er brudgommen, og Kirken er hans brud. Om eukaristien er det viktigste sakrament, («kilden og høydepunktet for vår tro», som Det annet vatikankonsil uttrykker det), så poengterer Johannes Paul at *kronologisk* er ekteskapet det *første* sakramentet, og slik sett er også ekteskapet, som forenings sakrament, *prototypen* for alle andre sakramenter, i og med at alle sakramenter også handler om foreningen med Kristus. Vi ser allerede i Bibelens første kapittel at «Gud skapte mennesket i sitt bilde ... til mann og kvinne» (1 Mos 1,27). Andre teologer har riktignok konkludert ut fra dette at gudsbildet i mennesket også omfatter vår seksuelle natur som mann eller kvinne. Johannes Paul går imidlertid noe lengre når han sier at *selve foreningen* mellom mann og kvinne gjenspeiler Guds natur, Gud som er forening (kommunion).

Johannes Paul reflekterer over erfaringene til de første menneskene. Vi leser i 1. Mosebok 2 at Adam var alene. Gud sier: «Det er ikke godt for mannen å være alene.» Etter å ha gitt navn til alle dyrene, «fant mannen ingen hjelper som var hans like». Her oppdager mannen at han er skapt for forening med en annen person, med en kvinne. Samtidig ligger det en dypere mening i denne ensomheten, sier Johannes Paul. Mannen var alene inntil han fant en annen som var hans like. Men både mannen og kvinnen – altså mennesket – er alene blant alle andre skapninger ved at mennesket er skapt for forening med Gud.

Gaven

At de var skapt for forening med hverandre, erfarte mannen og kvinnen konkret og fysisk. Kroppene til mannen og kvinnen er komplementære, de passer hverandre. Og denne komplemen-

tariteten muliggjør «gaven»: Mannen gir seg selv til kvinnen, og kvinnen til mannen i en forening som bringer nytt liv inn i verden. Dette er ikke noe vi er avhengig av guddommelig åpenbaring for å kunne erkjenne: Mannekroppen gir kun mening i forhold til kvinnekroppen, kvinnekroppen er uforståelig uten mannekroppen. Ved simpelthen å reflektere over de biologiske fakta, kan vi se sannheten i dette: Av alle organer i kroppen er kjønnsorganene unike ved at de krever to mennesker for å utøve sin fulle funksjon – å skape nytt liv.

Gaven er altså fruktbar. Denne fruktbarheten som inngår i den gjensidige overgivelsen mellom mannen og kvinnen, er en essensiell komponent i seksualitet som et ikon av Guds kjærlighet. Seksualitet er i sin natur fruktbar. Ved seksuell forening samarbeider mennesker med Gud i skapelsen. Kan det tenkes noe menneskelig egenskap av større betydning?

Disse tre elementene – kroppene som komplementære, seksualitet forstått som overgivelsen av en selv som

«gave», og gavens fruktbarhet – utgjør sammen det Johannes Paul kaller «den ekteskapelige betydningen av kroppen» («nuptial meaning of the body»), nemlig kroppen og seksualitet som et ikon (tegn) på Guds kjærlighet. Gud er Den Andre, annerledes, bortenfor, uransakelig. Samtidig er vi skapt for forening med ham. Han gir seg selv til oss i gave. Og denne Guds kjærlighets gave bærer frukt og skaper nytt liv i oss.

Kroppens teologi kan også hjelpe med å forklare den opphøyde posisjonen sølibatet har hatt gjennom Kirkens historie. Noen få er kalt til å leve ut den ekteskapelige betydningen av kroppen på en eskatologisk eller profetisk måte. Ved å leve i sølibat velger de å forbigå den midlertidige ikoniske foreningen for med sitt liv å peke på den egentlige evige foreningen bak ikonet.

Syndefallet

Syndefallet kan forstås som et angrep på ikonet. Adam og Eva hadde, i motsetning til moderne mennesker, ingen problemer med å tro at Gud fantes. De vandret og samtalte til daglig med ham. Satans strategi var imidlertid å få dem til å tvile på Guds kjærlighet, å tvile på at Gud ønsket det beste for dem og ville gi dem alt de hadde godt av. Istedenfor å vente på det som Gud ville gi dem i rett tid, foregrep de gaven ved å spise den forbudte frukten.

Når synden entrer verden, ser vi med én gang en forandring, ikke bare i menneskets relasjon til Gud, men også i relasjonen mennesker seg imellom. Før syndefallet leser vi at Adam og Eva «var nakne ... men de skammet seg ikke» (1 Mos 2,25). Etter syndefallet står det at «de merket at de var nakne. Så flettet de sammen fikenblad og bandt dem om livet.» For å forstå hva som skjedde her, tar Johannes Paul oss tilbake til menneskets første erfaring av ensomhet i forhold til de andre skapningene.

Mennesket, i motsetningen til dyrene, er en person med selvbevissthet og fri vilje, med evnen til å reflektere og handle ut fra sine egne beslutninger. For å si det i filosofiske begreper, er mennesket et subjekt, ikke et objekt. Et subjekt er et mål i seg selv og kan aldri legitimt bli brukt som et middel. Før syndefallet så mannen og kvinnen kroppen til den andre som uttrykk for

en person, et subjekt. Kroppen var en gave, som i den seksuelle forening gis og tas imot som gave. Etter syndefallet så mannen og kvinnen annerledes på hverandre. De så kroppen til den andre som et middel, et objekt, noe som kunne brukes til egen tilfredsstillelse. De følte begge behov for å dekke til og skjule kroppen for å unngå denne objektiviseringen som fornedrer mennesket og bryter med menneskets verdighet. Denne måten å se kroppen til den andre på, denne lysten som objektiviserer et annet menneske, kalles på engelsk *concupiscence* fra det latinske *concupiscentia*, noen ganger oversatt til norsk som «begjær».

Et ja betyr også et nei

Komplementær, gave, fruktbar: Disse tre elementene inngår i seksuell forening som den er ment å være, som et ikon av Guds kjærlighet. Hvis én eller flere av disse elementene uteblir, ødelegges ikonet, det gjenspeiler ikke

essensen i den seksuelle handlingen som ikon av Guds kjærlighet.

Problemet

Vårt samfunn kritiseres fra kristent hold for å være for seksualisert. Men problemet med vårt samfunn er ikke for mye sex. Problemet er heller en utarmet seksualitet som frarøver den sin fulle betydning og dermed også frarøver mennesket en fullverdig opplevelse av seksualitet.

Kirkens syn på seksualitet kan oppsummeres på denne måten: Enhver seksuell handling er en symbolsk handling, et språk, hvor mannen og kvinnen sier til hverandre: «Jeg gir meg fullstendig til deg, uten forbehold, for all min fremtid, og jeg er villig til å samarbeide med deg i å oppdra det barnet som Gud måtte gi som en frukt av vår forening.» Hvis ikke et par er klar for å si disse ordene til hverandre, er de ikke klar for å ha sex. Å ha sex uten å mene dette er å

lenger Guds kjærlighet. Et «ja» til denne forståelsen av seksualitet, innebærer et «nei» til alt som bryter med den. Her har vi Kirkens seksualetikk i et nøtteskall.

Å gi seg fullstendig til et menneske, er kun mulig med én person fordi det innebærer et livslangt løfte. En fullkommen gave kan ikke tas tilbake. Derfor avviser Kirken sex før eller utenfor ekteskap, men også skilsmisse. Onani avvises fordi det kun er en egoistisk bruk av seksualitet og ikke på noen måte består i å gi seg som en gave. Det samme med pornografi, som også objektiviserer og dermed fornedrer andre mennesker. Seksuelle handlinger mellom personer av samme kjønn bryter med ikonet fordi de mangler den essensielle komplementariteten og aldri kan være fruktbar. Fruktbarhet som et essensielt aspekt ved ikonet, er også nøkkelen til å forstå Kirkens syn på kunstig prevensjon. Ektepar som bevisst gjør den seksuelle handlingen steril, gir seg ikke totalt og uforbeholdent til den andre. Ved å holde igjen sin fruktbarhet frarøver de også noe av

lyve med kroppen. Og er det ikke tross alt dette vi alle innerst inne lenger etter – å gi oss selv uten forbehold til den andre i en livslang, trofast og grenseløs kjærlighet?

Det er ingen hemmelighet at Kirken har et kommunikasjonsproblem når det gjelder seksualetikk. Noen prøver å løse dette ved å dysse ned betydningen av sex. «La oss nå fokusere på det sentrale ved evangeliet, ikke på det perifere.» Problemet er bare at seksualitet ikke er noe perifert. Som et ikon på foreningen mellom Gud og menneske, er det noe av det mest sentrale i det å være skapt i Guds bilde. I stedet for å være flau over seksualetikken, må Kirken heller bli bedre på å forklare det *hvorfor* som ligger til grunn for den. Da kan seksualetikken bli et synlig bevis på Kirkens trofasthet idet den bevarer en sann forståelse av skjønnet og visdommen i Guds skaperverk.

Erik Andvik er vikarierende kateket i St. Paul menighet. Han er norskamerikaner, utdannet innen lingvistik og teologi og har arbeidet

for Wycliffe bibeoversettere, hvor han var leder for oversettelses- og leseopplæringsprosjekter i Sør-Asia.

Fra biskop Bernt Eidsvigs kalender* 8

- 1/11 Pontifikalmesse allehelgensdag
- 2/11 Studentsamfunnet i Bergen
- 3/11 Ferming i Førde
- 22–23/11 Det europeiske religionslederrådet i Warszawa (Religions for Peace)
- 6–8/12 AGM (tribunalet) i London

*Å jour per 12/10

Fra biskop Berislav Grgic' kalender* 8

- 4/11 Minnemesse for biskop Gerhard Goebel MSF på 6-årsdagen for hans bortgang
- 5–20/11 Ferie
- 27/11 Møte i finansrådet

*Å jour per 2/10

Pavens bønneintensjoner 2012

Oktober

Generell intensjon:

At nyevangeliseringen må ha fremgang i de eldste kristne landene.

Misjonsintensjon:

At feiringen av verdens misjonsdag må føre til et fornyet engasjement for evangelisering.

November

Generell intensjon:

At biskoper, prester og alle som tjener evangeliet, modig må vitne om trofasthet mot den korsfestede og oppstandne Herre.

Misjonsintensjon:

At pilegrimskirken på jorden må skinne som et lys for folkene.

Desember

Generell intensjon:

At migranter over hele jorden må bli mottatt med sjenerøsitet og ekte kjærlighet, særlig av kristne felleskap.

Misjonsintensjon

At Kristus må åpenbare seg for hele menneskeheten med lyset som skinner frem fra Betlehem og speiles i hans kirkes ansikt.

St. Joseph retreatsenter på Grefsen, Oslo

Velkommen til retrett

Torsdag 8.–søndag 11. november
(veiledere p. Rory og sr. Marit)

Adventsretetter

Torsdag 6.–søndag 9. desember
(veiledere p. Erik og sr. Marit)

Torsdag 13.–søndag 16. desember
(veiledere p. Rory og sr. Marit)

Retrettene starter med aftens kl. 18.00 og avslutter med middagen kl. 12.45. Retrettene tilbringer vi i stillhet og bønn. Våre tidebønner og Den hellige messe er en del av dagsrytmen. Personlig veiledning er en del av retretten. Prisen på helgeretretter fra torsdag til søndag er kr 1800,-

Påmelding

Epost: retrett@stjoseph.no
Telefon: 23 40 09 22 eller 23 40 09 34
Post: St. Joseph Retrettsenter,
Brannvaktveien 5, 0489 Oslo

Plass på retretten er sikret når påmelding er bekreftet og depositum betalt til 0530 17 80402 eller 1607 18 23990

Slik kommer du til oss

Med trikk: Ta nr. 11 retning Kjellsås, stoppested: Gladsvei. Derfra er det ca. 40 meter tilbake, inngang St. Josephsøstrenes Hjem. Retrettsentret finner du i den gule låvebygningen.

Med bil: Kjør Ring 3. Ved Storo, ta oppover Grefsenveien. Etter trafikklys ved fotgjengerovergang finner du Brannvaktveien på høyre side. Inngang til retrettsentret fra Brannvaktveien er på baksiden av låvebygningen

Mer informasjon om retrettene og retrettsenteret:

www.stjoseph.no

Distrikt Oslo og St. Olav menighet inviterer til

TROENS HELG

Er du mellom 14 og 30 år?
Ønsker du å fordype deg i troen sammen med andre katolikker fra hele landet?
Meld deg på nå!

TA I MOT - GI VIDERE

Se www.nuk.no for påmelding

For spørsmål,
send en e-post til: olav.verpe@katolsk.no
påmeldingsfristen er 16. november

troensår.katolsk.no eller www.nuk.no

**Kirkevandring - YouCat - Fest - Foredrag - Bønn
Messe - Konsert - FaithHour - Workshop**

Vår Frue Menighet i Porsgrunn inviterer

Pilgrimstur til Olavsdagene i Trondheim 2013 25.–30. juli

Rikholdig program. Reise i moderne turistbuss med reiseleder, overnattinger i dobbeltrom. Deltagelse på Spelet og det katolske tilbudet i Trondheim – og mye mer. Vi har vår egen prest med på hele reisen og vil feire messe og holde tidebønner underveis.

Pris: 6.800 kr. (enkeltrumstillegg: 1000 kr., ikke enkeltrom på Hjerkin) Påmelding: ellen.wergeland@gmail.com/ 99 23 43 43
Kun 37 plasser – vær tidlig ute!

Fullstendig program: porsgrunn.katolsk.no

En evangelisk-luthersk relikvie?

Idar Kjølvik

Olavssteinen på Stiklestad

Cappelen Damm Høyskoleforlaget, 2012

136 sider, 240 kr

Idar Kjølvik vil gjerne at den såkalte «olavssteinen», som ble funnet under kirkegulvet i Stiklestad kirke i 1929 og etter en omflakkende tilværelse omsider i 2007 ble plassert bak alteret i samme kirke, skal være «verdens første offisielle evangelisk-lutherske relikvie».

Dette argumenterer han tålmodig for i en på mange måter fin, liten bok. Ved veis ende i boken er jeg likevel ikke overbevist, verken om at dette er en *offisiell* evangelisk-luthersk relikvie, en *evangelisk-luthersk* relikvie eller en *relikvie* i det hele tatt.

Historie og teologi

For hvis steinen er en relikvie, må det jo være fordi den er identisk med den *katolske* relikvien som er kjent fra middelalderlitteraturen. Bare om steinen *ikke* er identisk med denne middelalderrelikvien, gir det vel mening å kalle den «en evangelisk-luthersk relikvie»? I så fall er den en ny, luthersk relikvie. Ellers er den en relikvie fra katolsk tid, som lutheranerne i dag har ansvaret for, og som de eventuelt kan finne ut om de vil reintegrere i tros læren og kirkelivet, slik Kjølvik vil.

Kjernen i Kjølviks bok er med andre ord to ulike spørsmål: På den ene siden, det historiske spørsmålet om forholdet mellom «den litterære steinen» fra middelalderlitteraturen og «den fysiske steinen» fra restaureringen i Stiklestad kirke i 1929. Og på den andre siden, det teologiske spørsmålet om det er plass for relikvier i lutherdommens teologiske univers. For norske katolikker bør begge spørsmål være av interesse. Det historiske spørsmålet angår vår identitet som katolikker i dag, og vårt forhold til Stiklestad som helligsted og valfartsmål, mens bokens teologiske spørsmål i første omgang angår Den norske kirke og deretter indirekte også oss gjennom vår økumeniske samtale med våre trossøsken der.

La oss ta det historiske spørsmålet først: Er steinen fra litteraturen og steinen som ble funnet under kirkegulvet, den samme steinen? Helt til bunns i spørsmålet kommer vi visst ikke, selv om Kjølvik har gravd frem mye spennende stoff om begge «steinene». Fortellingen om olavssteinen fører oss

De som vil ha detaljer om steinens videre skjebne fra Toten tilbake til Stiklestad, må lese Kjølviks detektivhistorie om prostene, lensmannen og verdalingene.

helt tilbake til slaget på Stiklestad 29. juli 1030. Etter alt å dømme er Stiklestad kirke bygget over stedet der Olav Haraldsson falt, og i middelalderkilder tilbake til 1100-tallet fortelles det om en konge som ble helbredet ved å legge sitt skadede kne mot den steinen St. Olav falt ved, og som stakk «frem under selve alteret» og hadde «blodmerker på» (*Passio Olavi*, ca. 1170). Kjølvik drøfter den litterære steinens historisitet og konkluderer med at «steinens historisitet ikke kan motbevises ut fra kildene», men «bevisene for at koret i Stiklestad kirke er det historiske stedet for kongens død», er sterkere. Det gjelder i enda større grad når vi sammenligner stedet med steinen som ble funnet i 1929. For katolikker vil nok derfor stedet fortsatt være viktigere enn den nyinstallerte steinen.

En moderne røverhistorie

Fortellingen om 1929-funnet er uansett litt av en røverhistorie, bokstavelig talt. Under restaureringen av kirken i forkant av det store 900-årsjubileet for slaget på Stiklestad fant kirketjeneren steinen, som prosten raskt tok i forvaring, fikk laget en egen kasse til og så sendte til sitt hjemsted på Toten, dit han selv returnerte som pensjonist noen år senere. Tolkningene av prostens steinforsendelse spriker mellom dem som mener det var regelrett tyveri av selveste olavssteinen, og dem som mener prosten brakte i sikkerhet dette dyrebare klenodiet som hadde levd i verdalingenes kollektive minne siden steinen trolig ble gravd ned en gang etter reformasjonen. En tredje tolkning er at steinen bare var en tilfeldig minnestein fra tiden i Verdalen, en souvenir fra kirkegulvet.

De som vil ha detaljer om steinens videre skjebne fra Toten tilbake til Stiklestad, må lese Kjølviks detektivhistorie om prostene, lensmannen og verdalingene. Det er visst ikke alltid så mye enklere å få full klarhet i de

historiske hendelsene på 1900-tallet enn i middelalderen, men steinen ble til slutt «stjålet tilbake» til Stiklestad av en Dagbladet-journalist, som i 1980 skulle lage en sak i forbindelse med 950-årsjubileet for slaget på Stiklestad. Men det viste seg at det var enklere å stjele tilbake tante Sofie enn olavssteinen. Museet kunne ikke ta imot en stein med uklart eierforhold, og steinen endte igjen på Toten. Prostens datter overleverte den så til Riksantikvaren i Oslo, men fra 1985 var den igjen på Stiklestad. Til sist ble steinen i en høytidelig kirkelig prosesjon 20. juli 2007 ført tilbake til Stiklestad kirke. Og nå fortelles det om nervøse brudepar som finner roen ved steinen og andre jærtegn i kirken.

Luthersk relikvioteologi?

Kjølviks tolkning av prosesjonen da steinen ble ført tilbake til kirken, er

kjernen i hans argumentasjon for at dette er en offisiell evangelisk-luthersk relikvie. Her mangler det ikke på detaljer, verken om rettslig bindende vedtak, om hvem som tok og ikke tok på steinen når og hvor, og om hvem som deltok i prosessen. Tross Kjølsviks påstander om relikviens offisielle status i Den norske kirke, sammenfatter den ansvarlige prostens ord Den norske kirkes offisielle holdning for meg: «Relikvier er fremmed for oss. Det er hva steinen symboliserer som er avgjørende.» Jeg håper derfor ikke jeg blir oppfattet uøkumenisk om jeg hevder at det største underet kanskje ikke er om noen blir helbredet i Stiklestad kirke ved steinen som ligger der St. Olav falt, men om Den norske kirke utvikler en offisiell relikvieteologi og -praksis.

Idar Kjølsvik fortjener honnør for sitt dristige forsøk, men jeg tror dessverre Olavssteinen som en «kategori 2-relikvie» med indirekte tilknytning til helgenen, er et svært dårlig utgangspunkt for utviklingen av en (luthersk) relikvielære. Da ville jeg heller startet med en ekte «kategori 1-relikvie», som St. Olavs beinrester, om en på død og liv skal finne opp kruttet på nytt. Med doktorgrad om Kristi nærvær foreslår Kjølsvik «en spiritualpresentisk relikvielære», der lutheranerne låner kategorier fra de reformerte kristnes nattverdlære for å forklare Guds nærvær i forbindelse med relikvien. Men om først nattverdlæren skal brukes i relikvieteologien, må kategoriene være atskillig mindre grovkornet enn i Kjølsviks folkelige fremstilling. Når katolikker og lutheranere fremstilles som helt enige i realpresenslæren, slik Kjølsvik gjør, tildekker det de to tradisjonenes ulike tilnærminger til hellig, fysisk nærvær, som igjen har ført til svært ulike syn på hellige rom og hellige gjenstander. Og når både Zwingli og Calvin puttes i samme reformerte sekk, blir henvisningen til reformert nattverdlære også for upresis til at den kan bidra til å løse selvmotsigelser av typen «evangelisk-luthersk relikvielære».

På høy tid

Jeg kan vanskelig yte argumentasjonen full rettferdighet i en anmeldelse som denne, men boken om olavssteinen og Kjølsviks forslag til relikvieteologi viser tydelig at det er på høy tid med en skikkelig teologisk samtale

om helgener både internt i Den norske kirke og i den katolsk-lutherske samtalen om «olavsarven». Vi trenger kort og godt en teologisk helgensamtale utover de økumeniske festtalene!

Forhåpentlig lykkes vi bedre enn danskene gjorde for et par år siden, da Københavns katolske biskop likevel ikke fikk relikviedeler fra St. Knud, som han var blitt lovet. De danske lutheranere kunne ikke ta ansvar for katolikkens bruk av levningene. De ville ikke bli delaktige i at andre «kunne dyrke en fromhet ... man selv anser for falsk», som en av de danske lutheranere sa det. De skulle nok heller gjort som menighetsrådet i Verdalen, som i følge Kjølsvik «tester ut hva en relikvie kan brukes til.» For min del heier jeg, tross innvendinger, på Kjølsvik og verdalingene og anbefaler fortellingen om olavssteinen.

Sigurd Hareide er universitetslektor og arbeider med en doktorgrad om overgangen fra katolsk til luthersk messeseiring i Norge.

Hans Fredrik Dahl

Fra Pax til paven – Minner om meninger

Aschehoug, 2012

398 sider, 349 kr

Akkurat 50 år etter at Francis Bull utgav sitt sjarmerende tilbakeblikk *Minner om mennesker*, leker Hans Fredrik Dahl seg med sin beslektede undertittel på *Fra Pax til paven*. Ikke er det en ren selvbiografi, snarere en slags reflekterende erindringer der de

temaer han som forsker og skribent har vært opptatt av, er renningen i veven. Hovedtittelen *Fra Pax til paven* minner om hans tabloide fortid som *Dagbladets* kulturredaktør og ompenner hans liv fra han i 1960-årene markerte seg som en av drivkreftene bak alternativforlaget Pax, til han for seks år siden ble en av de mest omtalte norske konvertitter i senere tid. Hans bok vitner om konsistensen i et engasjert liv, jeg hilser den velkommen med den katolske hilsen *Pax & bonum* som en av årets mest vesentlige norske, den kunne fortjene en utmerkelse også for sitt eksemplariske språk.

Svimlende. Da han for tre år siden rundet 70 år, hedret venner ham med festkriftet *Det elegante uromoment, Hans Fredrik Dahl og offentligheten*. Det blir for enkelt å hevde at hans språk er elegant. Når jeg har kalt det eksemplarisk, er det fordi han forbillig økonomiserer med ordene, unngår klisjeer og har et reflektert forhold til innholdet – der skal stå noe så vel på som mellom linjene. Bibliografien i festskriftet er på svimlende 50 sider og omfatter Dahls produksjon inntil da.

Som forsker har Dahl stått sentralt på tre områder: NRKs historie, norsk okkupasjonshistorie og medievitenskap. Det siste var han professor i ved Universitetet i Oslo, like gjerne kunne det ha vært vår okkupasjonshistorie.

Dahls monumentale tobindsverk viet Vidkun Quislings biografi vakte nok reaksjoner da den utkom 1991–1992, men står i dag støtt nok. I *Fra Pax til paven* gjør Dahl meget redelig avbikt for sitt tidligere forsvar for historikeren David Irvings rett til å hevde kontroversielle synspunkter, han «legger seg flat», som han uttrykker det.

Hans Fredrik Dahl markerte seg for alvor i offentligheten da Pax lanserte tidsskriftet *Kontrast* med ham som ansvarlig redaktør. Jeg husker selv den aha-opplevelse første utgave gav meg da jeg kjøpte det høsten 1965. Radikalt, javisst. Men saklig og enda mer interessant.

I *Fra Pax til paven* forteller Dahl mye om det omfattende arbeidet han gjorde som NRKs offisielle historioграф, første bind forsvarte han sågar for doktorgraden. I senere år har han

også stått meget sentralt i utgivelsen av fembindsverket om norsk presses historie. I det hele tatt kan *Fra Pax til paven* betraktes som en refleksjon over temaet pressens rolle i offentligheten og ansvaret som påhviler «Den fjerde statsmakt».

Tankevekkende er kapitlet «Kattolikk – og historiker», der han prøvende forklarer sitt nye veivalg og prøver å vise, ikke motsetningen, men sammenhengen. Sentralt i bokens sammenheng står ikke minst Sigrid Unsets forsvar for jødene før Den annen verdenskrig. Historikeren Dahl forneker seg ikke når han trekker frem pave Pius XIs radiotale fra september 1938, der han protesterte mot at jødiske elever ble utelukket fra offentlige undervisning i Italia. Paven sier: «Men antisemittisme er forbudt. Åndelig sett er vi alle semitter.»

En bok til å bli klok av.

Steinar Wiik

Kom og se Adventsretrett på Munkeby

Opplev to dager
i Munkeby Mariakloster
den andre helgen i advent

Fra fredag 7. til søndag 9. desember 2012 inviterer vi til en langhelg i Munkeby Mariakloster for at unge menn (studenter eller andre) skal kunne bli bedre kjent med cisterciensernes liv. Advent i klosteret er en

spesiell tid – preget av å besinnelse og av å hente seg inn – og vi vil gjerne gi andre del i dette.

Denne helgen kan kanskje bli starten på en annerledes adventsfeiring.

Vi har dessverre bare plass til fem deltakere.

Prisen er kr. 800 (forutsetter egen sovepose)

Påmelding til post@munkeby.net innen 15. november

Mer informasjon på <http://munkebymariaklosterno.wordpress.com>

www.mf.no/katolsk
teologi@mf.no

KATOLSKE STUDIER 2013

For studier våren 2013 er søknadsfrist 10. desember 2012.

For nærmere informasjon om studier og opptak, se mf.no/katolsk.

Ta kontakt med studieveileder dersom du har spørsmål: teologi@mf.no eller tlf. 22 50 05 00.

TEOL1561 Innføring i pastoralteologi (15 stp)

Dette emnet gir en fordypning i kirkens liturgi, katekese og trosformidling. Et sentralt tema vil være hvordan trosopp-læring og trosformidling kan finne sted i dag. I tillegg til å oppøve praktiske ferdigheter gis innføring i grunnleggende pastoralteologiske spørsmål. Emnet er en del av *Innføringsstudier i katolsk kristendom*, som til sammen utgjør 90 stp fordelt over 6 semestre, men kan også tas separat. Emnet passer godt for kirkelige assistenter og andre som har opp-gaver i menighetsarbeid.

TEOL2765 Katolsk religionsdialog (7,5 stp)

Emnet fokuserer både på de teologiske forutsetningene for religionsdialogen og dens konkrete uttrykk på ulike steder i verden i dag. Forholdet til islam, jødedommen og buddhismen tematiseres. Emnet arrangeres i samarbeid med det katolske Newmaninstituttet i Uppsala.

TEOL1461 Innføring i systematisk teologi (10 stp)

Emnet ser på de grunnleggende forutsetninger for teologien. Det tar for seg troens egen rasjonalitet og ser på spørsmål knyttet til troens troverdighet i møte med andre tanke-systemer og religioner. Emnet gir også en innføring i moralteologi.

TEOL2466/TEOL5466 Kvinners tro i et flerkulturelt samfunn (10 stp)

Emnet tar opp migrasjon og hvordan innvandrerkvinner uttrykker sin tro i en ny kontekst og kan tas både på bachelor- og masternivå. Flertallet av innvandrere i dagens Norge kommer fra land der kristendommen dominerer. Innvandringen bidrar dermed til et større kristent mangfold i Norge. Særlig merker Den katolske kirke en betydelig vekst. Samtidig har også de andre store verdensreligionene etablert seg i Norge.

TEOL2630 Økumeniske grunnlagsspørsmål og arbeidsformer (10 stp)

Emnet gir en grundig innføring i økumenikk som teologisk begrep med utgangspunkt i faktiske konfesjonelle forskjeller. Det er ikke en del av fakultetets katolske studier, men av særlig interesse for katolikker siden en av tre kirkefamilier som fokuseres er den katolske.

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKULTET

Kai, Stein, Svein-Ole, Janne og Bente er klare til å ta imot nye KNIF kunder

EN GOD BANK FOR KNIF - EN GOD BANK FOR DEG!

Kjempegode tilbud på banktjenester! Interessert?

Kontakt Bente Sørensen på telefon 38 17 37 77 eller på e-post:
bs@sparebankenpluss.no

 BANK[®]
BANKEN FOR KNIF

Katekese i troens år (og videre)

... troen er et møte med en begivenhet, med en person, som gir vårt liv en ny horisont og en bestemt retning, skriver pave Benedikt i sin encyklika *Deus Caritas est*. Dette er ord som på ny er sitert i forbindelse med Troens år, men som likeså godt kunne vært en programoverskrift for katekesen. Det er uansett et tegn på at Troens år angår katekesen.

Hva er troens utfordringer i vår tid, og hvordan møter vi dette i katekesen? Denne alltid aktuelle spørsmålsstillingen er det ikke minst passende å løfte frem nå, i Troens år. *Man mister ikke troen, den opphører å forme ens liv, det er det hele*. Med denne formuleringen har forfatteren Georges Bernanos satt ord på noe som mange i vår samtid erfarer. De fleste av oss fornemmer en slags uartikulert motkraft til det å la troen forme ens liv, for kanskje mer enn noen gang er det lagt opp til at mennesket i vår tid skal finne mål og mening med sitt liv i en verden uten en himmel, uten en evighet, uten Gud. Det er så lett å umerkelig tilpasse sitt liv til dette, det er jo så enkelt ...

Troens dør heter det apostoliske brevet der pave Benedikt utropte Troens år, et uttrykk han har hentet fra Apostlenes gjerninger (14,27). På samme måte som troen for mange slutter å forme ens liv, er det også mange som ikke kommer særlig mye lenger enn til døråpningen, visstnok med kunnskap om troen, men flamlende når det gjelder å sette den ut i verk og la den forme ens liv.

Katekesens store utfordring i vår tid er å formidle troen slik at den kaster lys over og blir en formende kraft i det daglige livet til våre elever – i familie og vennskap, i gode og i vanskelige situasjoner, i deres strev etter å nå mål og i deres erfaring av tap og nederlag osv. Vi skal bidra til at elevene får besvart det underliggende spørsmålet: «Hva har dette med mitt liv å gjøre?»

I det nye lærematerialet for førstekomunionsundervisningen, *Eukaristien – Gjør dette til minne om meg*, er dette et klart mål, og grepene som er gjort der, kan all katekese lære av. Det første grepet kan kalles «å reetablere et sakramentalt syn på verden». Sakramentene er tegn – natur og kultur som peker på det mysterium Kristus for-

som de skal be ved bestemte anledninger. Slik leder katekesen over i å fylle elevenes dagligliv med troens handlinger.

Det tredje grepet vi skal merke oss, er at materialet legger opp til at katekesen både repeteres og videreføres i hjemmet. Katekese for livet bærer mest

Vi skal bidra til at elevene får besvart det underliggende spørsmålet: «Hva har dette med mitt liv å gjøre?»

midler gjennom dem. Men i læreverket utvides perspektivet. Gjennom ritualer får barna erfare at hele den skapte verden peker utover seg selv. Hele vår erfaringsverden har tegnkarakter, den peker på mysteriet, på Gud og hans frelse. Barna formes til å ha et troens blikk eller «et sakramentalt blikk», for alt som er, taler om Kristus.

Det andre grepet som gjøres, er å la alt som læres, ende opp i en utfordring til praksis. «Hvilken forskjell gjør dette i livet mitt?» lyder en overskrift som gjentas i hvert kapittel. «Hva vil du gjøre for å dele Kristi fred med andre denne uken?» lyder en av utfordringene. Elevene lærer bestemte bønner

frukt når den skjer i det miljøet troen primært leves i, og det er ikke klasserommet eller menighets salen. Når vi stiller et spørsmål som «Hvordan kan vi vise nestekjærlighet?» er det familien som er det primære vi for våre elever. Derfor må spørsmålet repeteres i den sammenheng.

Det kateketiske senter tror materialet *Eukaristien – Gjør dette til minne om meg* kan være nyttig for langt flere enn førstekomunionskateketene, og for familier er det også en egen bok. Alt kan bestilles fra Det kateketiske senter, www.katekese.no

Torvild Oftestad, Det kateketiske senter

Nytt førstekommunionsopplegg med familieperspektiv

«Eukaristien – Gjør dette til minne om meg»

Denne høsten lanserer Det kateketiske senter et nytt undervisningsmateriale for tredjeklassingene, førstekommunionsbarna. Det nye med dette opplegget er at det utfordrer til foresattes og familiens aktive deltagelse i barnets forberedelse til å ta imot eukaristien.

I tillegg til elevbok og lærerveiledning finnes i dette materialet en egen familiebok, som foresatte får med seg hjem. I familieboken gis det tematisk utdypende ekstrastoff til foresatte, oversikt over lærestoffet og formasjonen barna går gjennom i menighetskatekesen, og aktiviteter, oppgaver og spørsmål til videre oppfølging av lærestoffet hjemme, som hele familien kan involvere seg i. Her følger noen utdrag fra de tre bøkene i opplegget, som viser hvordan de fungerer og kan brukes i menighetskatekesen og hjemme:

Elevboken har tilrettelagte bibeltekster og korte pro- satekster med stor skrift, oppfølgingsspørsmål og oppgaver til tekstene, samt mange bilder og fargerike illustrasjoner.

Lærerveiledningen gir utdypende temastoff som kateketen kan bruke til å forberede seg til undervisningen. Videre gir den konkret instruksjon til hvordan timen kan forberedes og legges opp i forhold til læringsmålene, og hvordan lærestoffet kan gjennomgås med elevene trinn for trinn mens de følger med i sine bøker, samt forslag til

videre elevoppgaver og aktiviteter til bruk i undervisningen.

På lignende måte som lærerveiledningen, presenterer familieboken en trinnvis gjennomgang av stoffet i elevboken i tillegg til utdypende stoff som retter seg mot foresattes rolle, et liturgisk ritual i hvert kapittel som familien kan gjøre sammen hjemme, forslag til bønner, og oppgaver og aktiviteter som hele familien kan delta i. Dersom barnet er uteblitt fra en katekeseundervisning pga sykdom eller lignende, har foresatte med familieveiledningen på egenhånd hjemme mulighet til å gjennomgå det sentrale stoffet fra undervisningen barnet har gått glipp av, slik at barnet ikke mister vesentlig lærestoff.

Generalforsamling Sacred Heart Filipino Chaplaincy

16.–18. november 2012

Sacred Heart Filipino Chaplaincy holder sin femte generalforsamling i TURNHALLEN på KLEPP i Rogaland nær Stavanger.

Adresse: Stasjonsvegen 24

Nærmere opplysninger fås hos alle styremedlemmer eller Public Information Officer: Alma Fabella-Karlsen på mobiltelefon : 41 24 15 77 (nytt nr) eller E-post: maurapadlan@hotmail.com

Sacred Heart Filipino Chaplaincy General Assembly

Sacred Heart Filipino Chaplaincy will hold its 5th General Assembly at KLEPP TURNHALLEN in Klepp, a suburb of Stavanger at this address

STASJONSVEGEN 24

**on the weekend of
NOVEMBER 16th –18th, 2012.**

For further information, please contact any board member or Public Information officer : Alma Fabella-Karlsen
Cellphone: 41 24 15 77
E-mail: maurapadlan@hotmail.com

Tull om null

Av Bjørn Are Davidsen

På mange måter er det blitt en regel at media sprer myter om kirkehistorien. Mytene fungerer dels som komikk (vi må jo få fram smilet) og dels som kritikk (vi kan jo ikke underslå alvor).

Skal jeg fremstå som moralsk og fornuftig, hjelper det å vise at jeg er oppegående nok til å avsløre umoralske og ufornuftige trekk i fortiden.

Nå er ikke denne øvelsen så vanskelig. Det mangler ikke anekdoter om Kirkens innbitte kamp mot vitenskapen. Men det er nå en gang slik at anekdotiske bevis ikke kan brukes til annet enn å vise hvilke anekdoter man har hørt. Dessverre var det som ventet da NRK i andre episode av *Siffer*, en ellers kunnskapsrik og engasjerende serie om matematikk, i 2011 kunne fortelle at paven oppfattet titallsystemet som djevelens verk. Noe som nok fikk fram smilet hos flere enn dem som slet med matte på ungdomsskolen.

Så da er vi tilbake til det gode gamle spørsmålet om hvorfor selv oppegående mennesker i programredaksjonen ikke kommer på å etterprøve denne type påstander. Og svaret er vel mer banalt enn banebrytende: Man har et slikt syn på fortiden, og ikke minst paven, at dette er akkurat som man kan forvente av denne huff så mørke middelalderen.

Nå handlet nok dette også om en misforståelse. På spørsmål svarte de ansvarlige at de hadde tatt Charles Seifes bok *Zero: The Biography of a Dangerous Idea* for god fisk og sammenblandet en påstand om at Kirken forbød sifferet null med en kritikk av det dekadiske system. De beklaget at de hadde vært med på å befeste myten

og lovet å være nøyere hvis det ble en sesong to.

Null forbudt? Men er det slik at Kirken forbød tallet null? Nei. Dette er enda en myte som er komisk nok, men som har den ørlille haken at den ikke stemmer med noe så kjedelig som kilder. Likevel finner vi den i mange populærvitenskapelige bøker av rimelig seriøse skribenter på rimelig seriøse forlag.

Hva er logikken i at Kirken skulle komme på å forby et tall? Tanken er at man fryktet den nihilismen og tomheten som tallet null skal ha representert, uten at vi dermed skal beskyldes noen for ikke å våge å sjekke i frykt for at dette er null dokumentert. Antagelig er det et ekko av Aristoteles' oppfatning at naturen avskyr vakuum, altså at et helt tomt rom er umulig i naturen. Noe som enkelte synes å ha tatt til inntekt for at Kirken tok avstand fra det helt tomme, i hvert fall de som mener at Kirken fulgte Aristoteles i tykt og tynt. Selv om det altså har sånn cirka null å gjøre med sifferet null i et titallsystem.

Vi har en del annaler fra 1000-tallet, men ingen nevner en stor panikk.

Rektor ved universitetet i Paris tok i år 1277 på oppdrag fra paven forresten eksplisitt avstand fra en rekke naturfilosofiske påstander, inkludert at Gud ikke kunne skape vakuum. Det var nemlig å legge begrensninger på hans allmakt.

Myten er nok blitt styrket av at enkelte banklaug innførte stramme regler for bruken av null, siden sifferet ikke lot seg representere av regnskapsførernes kulerammer. Vi snakker med andre ord om profesjonskamp, ikke teologi.

Muligens trekker noen også slutninger ut fra motstanden mot å bruke arabisk skrift i Vesten. I Firenze ble arabertall forbudt av bankene i 1299 fordi 0 med behendig bruk av fjærpenne fort kunne forfalskes til 6 eller 9. Sjekksvindel tilhører altså ikke bare 1900-tallet. De færreste er klar over at sifferet ble brukt uten problemer av pave Sylvester I rundt år 1000 og i Fibonaccis viktige matematiske bok om tallteori fra 1202,

Liber abaci. Arabertall var likevel ikke i vanlig bruk i Europa før 1300-tallet.

Panikk rundt år 1000? På den annen side kan man møte motsatt påstand. I noen anekdoter er det rett og slett slik at Kirken la for mye vekt på titallsystemet. Dermed kan man stadig høre at det var stort oppstyr og panikk ved inngangen til år 1000 siden man trodde jorden skulle gå under i et så symbolsk år. Det er imidlertid vanskelig å finne noen som både mener at folk flest var redde for år 1000 og lot være å bruke titallsystemet fordi paven så det som djevelens verk.

Vi kunne dermed lese i *Illustrert Vitenskaps Historie* i 2009 at «Allerede på midten av 900-tallet forutså mange prester at verden ville gå under nyttårsaften år 999. En stor komet viste seg på himmelen i 989, og ble sett som en bekreftelse på den dystre spådommen. I desember 999 var det en utbredt tro på at det gikk mot slutten. Mange prøvde i siste liten å skaffe seg en plass i himmelen. Flere solgte sitt jordiske gods og ga formuen til de fattige».

Nå er det ikke enkelt å gå hardt ut mot utsagn av typen «mange», «utbredt» og «flere». Men det er liten tvil om hvilket inntrykk artikkelen etterlater. Man ser for store skarer samlet i panikk og forventning.

I realiteten har vi igjen å gjøre med en moderne myte. Vi finner ingen antydning om en slik utbredt stemning før 500 år senere, i et avsnitt i *Annales Hirsaugiensis* hos abbeden Joannes Tritemiu. Vi har en del annaler fra 1000-tallet, men ingen nevner en stor panikk. Det hører med at arabertall omtrent ikke var i bruk i Europa på den tiden. Det romerske M gir en annen symbolsk og psykologisk effekt enn tallet 1000.

Middelalderhistorikerne ser kort sagt noe i nærheten av null grunnlag også for denne påstanden.

Bjørn-Are Davidsen er sivilingeniør, har skrevet flere bøker og blogger på dekodet.blogspot.com. Han er medlem av Den norske kirke og foreningen Skepsis.

Caritas Norge har ansatt **Kristian Jahren Øvretveit** (29) som ny kommunikasjonsrådgiver fra 20. august. Caritas' nye medarbeider er utdannet statsviter fra Universitetet i Oslo og har bakgrunn fra PRESS-Redd Barna ungdom, hvor han var daglig leder, og Slett U-landsgjelda (SLUG), hvor han var styreleder og organisasjonens talsperson i media. Han overtar etter **Peter Kristvik Risholm**, som takket av 4. september etter fem år i Caritas. Hans kontaktinformasjon er kristian.ovretveit@caritas.no, telefon 404 28 458/928 54 619

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo), 15. september 2012/St. Olav

29. august kom p. **Valdemaras Lisovskis** til Norge og Oslo. Pater Valdemaras skal være tilknyttet nasjonalsjelesorgen, hvor han vil jobbe som sjelesørger for litauere i Oslo

katolske bispedømme og i Trondheim stift. Det befinner seg et stort antall litauiske katolikker i Norge, dette er første gang de får egen prest. P. Valdemaras ble født i 1980 i Vilnius og presteviet samme sted 16. april 2005. Han har arbeidet i menigheter i Vilnius og Sumskas og har en lisensatsgrad fra det pavelige universitet Gregoriana i Roma. Han snakker litauisk, engelsk, polsk, italiensk, russisk og tysk. Han er bosatt i Akersveien 16b (Mariagården), og hans kontaktinformasjon er Valdemaras.Lisovskis@katolsk.no, telefon 23 21 95 72/456 92 662.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo), 30. august 2012/St. Olav

Den 31. august ankom p. **Mieczyslaw Wiebskowski** MSF Tromsø og Norge. P. Mieczyslaw er født 21. desember 1973 og ble presteviet 21.

mai 2005. Han er bosatt i MSF-patrenes kommunitet i Sommerfeldts gate 57b, og hans kontaktinformasjon er

Mieczyslaw.Wiebskowski@katolsk.no / 77 68 59 05.

St. Olav

P. Andrzej Lukawski SS.CC., provinsialsuperior for picpusfedrenes polske ordensprovins, har med virkning fra 31. august 2012 løst p. **Gerhard Filak** SS.CC. fra hans pastorale oppgaver i Norge og kalt ham hjem til sitt kloster i Polen. P. Filak kom til Norge i januar 1986. Han har siden 1987 vært ansvarlig for den polske sjelesorgen i Oslo katolske bispedømme, en stilling han hadde frem til 2007. Fra 2007 har han vært sjelesørger for polskspråklige i St. Magnus menighet på Lillestrøm.

Biskop Eidsvig takker p. Filak for lang og trofast tjeneste i vårt bispedømme, og ønsker ham alt godt når han nå vender tilbake til sine ordensbrødre i Polen.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo), 4. september 2012

1. september 2012 ankom to nye prester Trondheim stift. Begge prestene er i første omgang engasjert for tre år. P. **Waldemar Jachymczak** (født 27. september 1980)

kommer fra bispedømmet Tarnów, hvor han ble presteviet 21. mai 2005. P. Waldemar skal virke som kapellan i Vår Frue menighet i Ålesund med særlig ansvar for den polske sjelesorgen i menigheten. Han er bosatt i Kviltunvegen 6b, og hans kontaktinformasjon er Waldemar.Jachymczak@katolsk.no / 70 13 75 58.

P. **Piotr Ostafin** (født 9. desember 1967) kommer fra erkebispedømmet Przemyśl, hvor han ble presteviet 28. mai 1994. P. Piotr skal virke som kapellan i St. Olav menighet i Trond-

heim, med særlig ansvar for den polske sjelesorgen i menigheten. Han er bosatt i Sverres gt. 1, og hans kontaktinformasjon er Piotr.Ostafin@katolsk.no/73 52 77 05.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo), 30. august 2012/St. Olav

P. Gijsbert Cornelius Hogenes 100 år

Norges eldste nålevende katolske prest, p. Gijsbert Cornelius Hogenes, fylte 17. september 100 år. P. Gijsbert ble født i Amsterdam.

Han studerte ved Ignatius-kollegiet i Amsterdam og senere ved Urbaniana i Roma, der han også ble presteviet i 1938. Han ble inkardinert i det som da het det apostoliske vikariat Oslo. Han kom til Norge samme år og fungerte de første årene som kapellan i Oslo, Kristiansand og Bergen, før han ble sogneprest i Arendal. Denne stillingen hadde han 1947 til 1957. De siste fem årene her var han sogneprest i Stavanger, inntil han forlot Norge i 1962. Han er fremdeles inkardinert i Oslo katolske bispedømme og hører altså kirkelig sett til oss her i Norge. P. Gijsbert bor nå i Nederland.

Vi gratulerer!

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo), 17. september 2012/St. Olav

På sitt landsmøte 7.-9. september på Mariaholm gjenvalgte Norges Unge Katolikker (NUK) **Kristine Gran Martinsen** som leder for kommende år.

Til arbeidsutvalg for perioden valge landsmøtet **Stefan Bivand** (gjenvalgt), **Thao Phuong Huynh** (vara sist periode), **Benedikt Bocek** og **Alexander Sobczyszyn Borg**. Varamedlemmer ble **Ann Louise Mangune Ledum** og **Asta Margrethe Sandbakken**. Arbeidsutvalget har senere konstituert seg og valgt Stefan Bivand til nestleder. «Dette året er vi mange forskjellige typer i AUV, og vi utfyller hverandre godt, det skal bli spennende å jobbe sammen», uttalte Kristine til nuk.no. «Vi i AUV jobber for alle medlemmene i NUK, og vil oppfordre alle til å stille spørsmål og krav til oss. Å støtte lokallagene og hjelpe dem med det de måtte trenge av ressurser, er en av hovedoppgavene våre.»

www.nuk.no/St. Olav

Ole-Martin Stamnestrø presteviet

St. Olav domkirke var stappende full under primissmessen.

På festen for de hellige erkeengler, 29. september, ble diakon Ole-Martin Stamnestrø presteviet av biskop Bernt Eidsvig av Oslo. St. Olav domkirke var fullsatt, men menigheten sto enda tettere dagen etter da den nyordinerte presten feiret sin første hellige messe.

Ole Martin ble født 16. mai 1979, vokste opp i Ås kommune syd for Oslo og konverterte til Den katolske kirke i 2006. Blant gjestene under helgen var studiekamerater fra München, hvor Ole Martin har tilbragt studieinnspurten, og

en solid gruppe fra England, hvor han bodde i mange år. Fra 1. november er Ole-Martin, som er inkardinert i OKB, kapellan i Ålesund. Dit vil han – om alt går bra – kjøre i en vaskeekte Mercedes 1975-modell, som var vennegaven til hans ordinasjon. Initiativet til gaven kom fra Torbjørn Holt, Den norske kirkes sjømannsprest i London. Flere bilder fra ordinasjon og primiss finnes på katolsk.no.

Vi gratulerer!

Den nyviede ikles av rektorene for de to presteseminarene han har vært tilknyttet, i Oslo og München.

Allehelgenslitaniyet

Mange benyttet anledningen til å motta primissvelsignelsen.

Nyheter fra St. Olav forlag

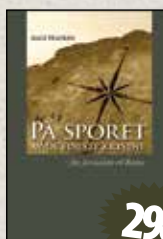
198-

Pave Benedikt XVI

Fedre og lærere – fra Leo den store til Peter Lombard

Katekeser over noen av de største teologene i middelalderen, bl.a. Benedikt, Anselm, Bernhard og Gregor den store. En enestående mulighet til å bli kjent med de senere kirkefedre og lærere.

280 sider - heftet

298-

Aage Hauken

På sporet av de første kristne – fra Jerusalem til Roma

P. Aage Hauken OP ser nærmere på det nytestamentlige verdenskartet og de første kristnes bevegelser. Reisen går fra periferi til sentrum: fra Jerusalem til Roma.

292 sider - innbundet

Utnevelser

Biskop Berislav Grgić oppnevnte 28. august 2012 pastor **Gunther Josef Jäger** til medlem av konsultorkollegiet i Tromsø Stift frem til 14. april 2014.

Melding fra Tromsø Stift

De fleste menigheter har avholdt valg på nye menighetsråd de siste månedene. Oppdaterte oversikter finnes på katolsk.no.

Troens år: Biskopene reflekterer over trosbekjennelsen – av biskop Anders Arborelius OCD

Jeg tror på Gud Fader, den allmektige, himmelens og jordens skaper

Alt som er til, er skapt av Gud. Han som lever i all evighet, lar i sin godhet skapelsen få bli til i tid og rom. Alt det skapte vitner om Guds overjordiske godhet og skjønnhet. Over alt i den virkelighet vi lever i, kan vi finne spor av denne Gud.

Vi mennesker er skapt i Guds bilde. Vi er skapt for å lære ham å kjenne og leve i varig fellesskap med denne Gud, som er en treenig Gud. I seg selv er Gud et kjærlighetens evige fellesskap mellom Faderen og Sønnen i Den Hellige Ånds enhet. Vi lengter alltid, bevisst eller ubevisst, tilbake til det kjærlighetens fellesskap som Gud er. Vi er skapt til kjærlighet, for Gud er i seg selv kjærlighet.

Innen Treenigheten har Faderen ingen begynnelse. Av ham fødtes Sønnen fra evighet av. Faderen er aldri uten Sønnen, og Sønnen er aldri uten Faderen. Den Hellige Ånd utgår fra Faderen gjennom Sønnen og binder dem sammen i kjærlighet. Gud lar skapelsen bli til, både den jorden vi kjenner og den himmel som er vårt endelige mål, for å spre sin kjærlighet. Vi tror på denne allmektige Gud som i sin kjærlighet holder hele verden i sin hånd. Vi er alltid trygge hos vår himmelske Far. Uansett hva som skjer oss her på jorden, vet vi at han i sin

barmhjertighet ser på oss og vil gi oss det vi trenger.

Når Faderen sender sin Sønn til oss i Jesus Kristus, blir alt dette tydelig for oss. Jesus taler stadig om sin og vår Far. I sine lignelser vil han forklare for oss hvilket uendelig dyp av kjærlighet det finnes i Faderens hjerte. Mennesket, som er skapt i Guds bilde, er kalt til fellesskap med Faderen gjennom Sønnen. Den Hellige Ånd minner oss stadig på dette. Vårt liv her på jorden

Guds bilde, må vi også strebe etter stadig å bli Gud mer lik. Hans uendelige godhet og rettferdighet må bli synlig i og gjennom oss. Vi har et ansvar for den jordiske virkelighet vi lever i. Vi får forvalte den i Faderens navn. Nettopp derfor må vi gjennom vårt levesett spre Guds godhet og omsorg rundt oss. Hele jorden er full av Guds herlighet, og vi har ansvar for å verne om denne skapelsen. Gud som har skapt den, betror den til oss. Igjen og igjen må vi granske oss selv og vårt liv,

Vi lengter alltid, bevisst eller ubevisst, tilbake til det kjærlighetens fellesskap som Gud er. Vi er skapt til kjærlighet, for Gud er i seg selv kjærlighet.

går ut på å frelses og befris fra alt ondt som hindrer oss fra å nå frem til dette fellesskapet med Gud. Faderen vil at vi gjennom hans Sønn skal bli «sønner i Sønnen», som kirkefedrene sier, hans elskede barn. Gang på gang hører vi i evangeliene hvordan Jesus forsøker å forklare hvem hans Far er og hvordan han lengter etter oss, uansett hvem vi er eller hva vi har gjort. Lignelsen om den bortkomne sønnen som sviktet sin far, vil nettopp uttrykke denne Faderens barmhjertighet og vilje til å forlate oss våre synder og svakheter.

Samtidig sier Jesus at vi skal være fullkomne, slik vår himmelske Far er fullkommen. Ettersom vi er skapt i

slik at det svarer til den tillit som den allmektige og allgode Faderen har vist oss. I bønner får vi stadig ny kraft til og glede over vårt jordiske oppdrag som skal føre oss til vårt himmelske mål. Derfor lærer Jesus oss å be Faderen. Der fornyes alltid vårt fellesskap med Faderen.

Under Troens år vil de nordiske biskopene dele sine personlige betraktninger over Den apostoliske trosbekjennelse. De to første refleksjonene er skrevet av biskop Anders Arborelius av Stockholm.

Troens år: Biskopene reflekterer over trosbekjennelsen – av biskop Anders Arborelius OCD

Jeg tror på Jesus Kristus, hans enbårne Sønn, vår Herre

Vi kan ikke snakke om Faderen uten å nevne Sønnen, og heller ikke om Sønnen uten å nevne Faderen. Deres gjensidige kjærlighet er tilværelsens absolutte sentrum.

Sønnen utgår fra, fødes utenfor tid og rom av Faderen. Når Sønnen blir menneske i Jesus Kristus og fødes av Marias jomfruelige skjød, får vi i ham en anelse om Faderen. I sin undervisning taler Jesus hele tiden om sin Far, som også er vår Far. Han er alltid veien til Faderen. I Jesus blir Gud tilgjengelig for oss. Vårt liv dreier seg om å bli kjent med ham og komme så nær ham som mulig, slik at han kan frelse oss og gjøre oss til det vi egentlig er: Faderens elskede barn.

Jesus er både vår bror og vår Herre. Han ble en av oss da han fødtes inn i vår verden. Ingen er så nær oss som han.

Faderens enbårne Sønn, som av ham har fått all makt i himmel og på jord. Når Jesus helbreder syke, oppvekker døde og driver ut demoner, blir det tydelig at han vil formidle helbredelse og nytt liv til alle som lever i mørket og dødens skygge. Ved å tilgi syndere og befri dem fra syndens lenker synliggjør han sin frelse. Alt Jesus har gjort, viser oss at han er vår Herre og Gud.

Vårt liv som kristne er alltid et liv i fellesskap med Jesus og i hans etterfølgelse. Som kristne er vi lemmer på hans mystiske legeme, Kirken. Vi er kalt til å bli så lik ham som mulig og vitne om ham og hans budskap for alle vi møter. I vår tid er det ofte det personlige vitnesbyrdet om Jesus som den levende Herre, som kan åpne mennesker for den kristne tro. Vi har fått troens gave for å dele den med dem vi møter. Under

glede og våre bekymringer med ham. Han innbyr oss til et liv i stadig bønn. Han ser alltid på oss med kjærlighet, og vi forsøker etter beste evne å svare og si ja til hans kjærlighet. Bønnen er mer en gave og nåde enn en anstrengelse. Han lever i og med oss, og vi lar oss lede av ham gjennom livet. Vi har tillit til ham som vår Herre og Gud Faderens enbårne Sønn som har gjort oss til «sønner i Sønnen», slik at vi sammen med ham kan be Fader vår.

+ Anders Arborelius OCD

Under Troens år vil de nordiske biskopene dele sine personlige betraktninger over Den apostoliske trosbekjennelse. De to første refleksjonene er skrevet av biskop Anders Arborelius av Stockholm.

Hele vårt liv lever vi i dialog med og relasjon til Jesus. Det er en stor nåde når det går opp for oss at vi alltid får lov til leve i hans nærhet.

Ingen har større kjærlighet til oss. Samtidig er han vår Herre og Gud, som vi er forpliktet til å tjene og adlyde. Men det er gjennom sin kjærlighet til oss at han drar oss til seg og hjelper oss til å leve som ham, snakke som ham, tenke som ham og handle som ham.

I evangeliet gir Jesus oss den undervisning vi trenger for å forstå hvem han er og hvordan vi gjennom ham skal nå frem til hans og vår Far. Gjennom sine tegn og under viser han oss at han er

Jesus liv på jorden ser vi stadig hvordan mennesker som har møtt Jesus og blitt forvandlet av dette møtet, vil dele sin erfaring. Vi lever i en individualistisk tid, derfor er det av og til vanskelig, også for mange troende, å se at troen på Jesus som vår Herre er noe vi må vitne om og spre til andre.

Hele vårt liv lever vi i dialog med og relasjon til Jesus. Det er en stor nåde når det går opp for oss at vi alltid får lov til leve i hans nærhet. Vi kan dele vår

ST. OLAV

Vi takker!

Per 8. oktober er det kommet inn kroner 299.595 i gaver til St. Olav i 2012. Takk til alle våre givere!

